ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΕΤΟΣ Β'. ΑΡΙΘ. **16** | *Ἐν Πειραιεῖ Αὔγουστος* 1884 | ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ **Δ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ**

ΟΙ ΠΙΝΑΚΕΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

(Karten von Attika)(1)

Τὸ μέγα ἔργον τῆς νέας ἰχνογραφήσεως συμπάσης τῆς Ἀττικῆς (οὗ μνήμην ἐποιησάμεθα ἐν τῇ κακῇ μοίρᾳ μὴ ἐκδιδομένῃ ἤδη Μερίμνῃ) προυχώρησε πάλιν σημαντικῶς. Τὸ προκείμενον δεύτερον τεῦχος ἀποτελοῦν ἀληθῶς παραδειγματικὴν ἐργασίαν τῆς πινακογραφίας περιέχει μικροῦ δεῖν ἅπαν τὸ πεδίον τῆς Ἀττικῆς καὶ παρεκτὸς τούτου ἀμφότερα τὰ ἐπὶ ταῖς πλευραῖς δίκην ὁρίων ὄρη. Ἡ κλίμαξ 1. 25 000 οὖσα βάσις καὶ τῇ πρωσσικῇ διαγραφῇ τῆς χώρας ἐξαρκεῖ διὰ τὰ περαιτέρω τοπογραφικὰ ζητήματα. Αἱ δὲ ὁριζόντιοι γραμμαὶ ἀνέρχονται ἀπὸ 20 εἰς 20 μέτρα. — Τὸ πρῶτον φυλλάδιον εἰκονίζει τὴν κυρίως περιφέρειαν τοῦ ἄστεος μετὰ τοῦ Πειραιῶς. Ἡ δὲ ἐγκαρσία ἔκτασις τείνει ἐκ τῆς ἄκρας τῆς νήσου Ψυτταλείας εἰς τὸ πέραν μέχρι τοῦ μνημείου τοῦ Φιλοπάππου. Καὶ προσαρκτίως μὲν ἀφικνούμεθα εἰς Πατήσια, μεσημβρινῶς δ' ἐν ἱκανῇ ἀποστάσει περαιτέρω εἰς τὴν ἀκρώρειαν τὴν κοινῇ καλουμένην τρεῖς πύργους, περὶ ἧς τῆς ἀρχαίας ἐπωνυμίας ὑπάρχει διχογνωμία. Ἐντεῦθεν κατοπτεύομεν ἐκ τῆς πρώτης προσόψεως τὰ χωρία ἀναρίθμων ἀγώνων, τὰ μακρὰ τείχη, πάντα τὸν Πειραιᾶ, τὸν κόλπον τοῦ Φαλήρου καὶ ἀριστερόθεν μὲν πρὸς τὰ ἄνω τὰ ἐξέχοντα τοῦ Κυρυδαλλοῦ, δεξιόθεν δὲ τὰ τοῦ Ὑμηττοῦ. Τὸ φύλλον τοῦτο ἀπεικάσθη ὑπὸ τῶν Γ. Φὸν Ἄλτεν καὶ Ἰ. Ἀ. Κάουπερτ.

Τὸ δὲ περὶ οὗ ὁ λόγος δεύτερον φυλλάδιον δύναται καὶ τῷ διατεθρυμμένῳ ὀφθαλμῷ νὰ παρέχῃ μεγάλην ἀπόλαυσιν. Ἡ διαγραφὴ τοῦ Ὑμηττοῦ ἐφιλοτεχνήθη ὑπὸ τοῦ λοχαγοῦ Στέφφεν (α) τοσοῦτον ἀκριβῶς καὶ ἡ γραφικὴ αὐτῆς παράστασις τοσοῦτον ἐπέτυχε χάριν εἰς τὴν ἐπιδεξιότητα τοῦ Κάουπερτ, ὥστε τὸ πρόσαντες ὄρος ἐκ τοῦ πίνακος φαίνεται πάντῃ πλαστικῶς ὑπερέχον. Ἐλλόγως λοιπὸν προυτιμήθη οὐχὶ ὁ ἐγκάρσιος φωτισμός, ὃν ὁ Dufour ἐπιτυχῶς ἐφήρμοσεν ἐπὶ τοῦ ἑλβετικοῦ αὐτοῦ πίνακος κατὰ τὰ ἐκεῖ ὄρη, ἀλλ' ὁ κεντρικός, ὃν ὑπέλαβεν ἄνωθεν καταπίπτοντα· διότι ἐπὶ μετρίων ὑψωμάτων καὶ παντάπασιν ἐπὶ λοφώδους χώρας, ἥτις ἐν τούτοις κατέχει μόριον τοῦ πίνακος, ὁ φωτισμὸς ἐκεῖνος καθίσταται ἄχρηστος. Ὡς λάσιόν τι ὑπερφυσικὸν κεῖται ὁ Ὑμηττὸς εὐμήκης ἀνὰ τὸν πίνακα ἀποκλίνων ἑκατέρωσε εἰς λοφώδη χώραν. Τὸ μέγα αὐτὸ φύλλον συνδέεται ἐξ ἀνατολῶν τῷ προηγουμένῳ καὶ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς δυσμὰς ἐξικνεῖται μέχρι τοῦ Λιόπεσι ἐπ' ἴσης πρὸς δυσμάς, ἐν ᾧ ἡ νοτιοαρκτικὴ ἔκτασις κατέχεται ὑπὸ τοῦ προσαρκτίου

(1) Τῇ παρορμήσει τοῦ αὐτοκρατορικοῦ γερμανικοῦ ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ τῇ συνδρομῇ τοῦ βασιλικοῦ πρωσσικοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ ἰατρικῶν ὑποθέσεων ἰχνογραφηθέντες ὑπὸ ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαλλήλων τοῦ μεγάλου γενικοῦ ἐπιτελείου μετ' ἐξηγητικοῦ κειμένου, ἐκδεδομένου ὑπὸ Ἐρνέστου Κουρτίου καὶ Ἰ. Α Κάουπερτ. Τεῦχος Π. Τέσσαρες πίνακες ἐν μεγάλῳ φύλλῳ· Ἀθῆναι-Πειραιεὺς καὶ πάλιν Ἀθῆναι Ὑμηττὸς Κηφισία, Πύργος. Ἐξηγητικὸν κείμενον ὑπὸ τοῦ Ἀρθούρου Μιλγοῖχερ. Ἐν Βερολίνῳ 1883 παρὰ τῷ Δείτριχ Ρέϊμερ. Τιμὴ 12 Μάρκα.

(α) Τοῦ φιλοπονήσαντος τοπογραφικὰς καταμετρήσεις τῆς Ἀργολίδος ἴδ. ἡμετέραν διατριβὴν περὶ Μυκηναίων ἀρχαιοτήτων ἐν 9 καὶ 10 φυλλαδίῳ τοῦ περιοδικοῦ τούτου.

μέρους τοῦ Ὑμηττοῦ. Πρὸς νότον περατοῦται τὸ φύλλον εἰς διασφάγα, τὴν χωρίζουσαν τὰ δύο ἡμίση τοῦ Ὑμηττοῦ. Τὴν δὲ ὑπερβάλλουσαν ἀκρίβειαν, μεθ' ἧς ἀπεικάσθη τὸ μέρος καὶ κατὰ τὰ ἀρχαῖα λείψανα ἀποδεικνύουσι κάλλιστα οἱ ἐπὶ τοῦ πρώτου βλέμματος σχεδὸν ἀναρίθμητοι ἐμφανιζόμενοι τύμβοι, οἱ καλύπτοντες τὰς νοτιοανατολικὰς καὶ νοτιοδυτικὰς κατωφερείας τοῦ ὄρους. Καί τοι ἡ λιθογραφικὴ ἐργασία ὀφείλεται κατ' ἐξοχὴν τῷ γεωγραφικῷ ἅμα καὶ λιθογραφικῷ καταστήματι τοῦ ἐν Βερολίνῳ Korbgeweit, οὐδὲν ἧττον αἱ δυνάμεις τῆς λιθογραβίας φαίνονται μὴ ἐξαρκοῦσαι εἰς ἐπιτέλεσιν τοῦ ἐνθάδε προβλήματος. Ἡ χαλκογραφία θὰ ἦτο ἐνταῦθα ὁ μονάδικὸς ἅμα καὶ προσφυὴς τρόπος τῆς παραστάσεως. Ἐφ' ὅσον δῆλον ὅτι αἱ ὁριζόντιοι γραμμαὶ περιθέουσιν ἐν μετρίᾳ ἀπ' ἀλλήλων ἀποστάσει καὶ δὲν εἰκονίζονται προσάντεις ὑπώρειαι τῶν βράχων, ἀρκεῖ καὶ ἡ ἔλαττον ὀξεῖα λιθογραφία ἀλλ' ὅπου, ὡς ἐνταῦθα, ἐπὶ μεμονωμένων θέσεων αἱ ὁριζόντιοι γραμμαὶ προωθοῦνται ὅλως ἐγγὺς πρὸς ἀλλήλας καὶ αἱ τὰ μάλιστα ἀνάντεις πετρώδεις κατωφέρειαί εἰσι περιγραπτέαι, ἀπαραίτητος ἀποβαίνει ἡ ὀξυτέρα χαλκογραφία. Πάνυ σαφῶς καταδείκνυται τοῦτο ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς ἐπὶ δυσμὰς κειμένης φάραγγος, ἥτις καλεῖται Κακόρρευμα. Ἐκ δὲ τοῦ ὀνόματος συνάγεται ἡ ποιότης ἐκείνης· διότι εἰσὶ τοῦ καθορωμένου ἀρχετύπου διαγράμματος, ὁ νότιος τοῖχος ἦτο παντελῶς σηραγγώδης ἕνεκα τριῶν πρὸς νότον ρωγμῶν, αἵ τινες ἐπὶ τοῦ πίνακος μόλις γινώσκονται. Ταῦτα δὲ παρατηρῶν ὁ ἐπικριτὴς οὐδὲ τὸ παράπαν προτίθεται νὰ ἐκφράσῃ μέμψιν, ἀλλ' ἴσα ἴσα, προσεπάγεται, ἐπειδὴ τὸ φυλλάδιον αὐτὸ ἐκπρέπει ἐπὶ τῇ ἐπιτυχεῖ ἐργασίᾳ, εὐκταία θὰ ἦτο ἡ ὡς ἐκ τῶν ἐνόντων βελτίστη παράστασις.

Τὸ τρίτον φυλλάδιον ἡ Κηφισιά, τὸ ὑπὸ τοῦ Γ. Φὸν Ἄλτεν διαγραφὲν εἰσάγει τὸν ἀναγνώστην εἰς ἤρεμον τόπον καὶ ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον προσκολλᾶται εἰς τὸ δεύτερον φυλλάδιον. Εἰσάγει δῆλα δὴ ἀπὸ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Πεντελικοῦ πρὸς ἄρκτον εἰς τὰς ὑστάτας ἐξοχὰς τοῦ Ὑμηττοῦ πρὸς νότον καὶ αὐτόθεν ἐξικνεῖται εἰς Πατήσια ἐπὶ δυσμάς. Ὁποῖον δαψιλῶς ἠλογημένον καὶ καλλίμορφον τεμαχος γῆς παρέχεται αὐτόθι τῷ θεατῇ δεικνύουσιν αἱ ἀμπελοφυτεῖαι καὶ ἐλαιοφυτεῖαι αἱ μικροῦ δεῖν πάντα τὸν πίνακα καταμεστοῦσαι. Ἐνταῦθα ῥεῖ ὁ πολύυδρος Κηφισός, καὶ ἀνάριθμοι μιαρότεροι ῥυακες οἱ ἀλλήλοις πλεονακις δι' ὀχετῶν συνδεόμενοι χρησιμεύουσιν ὅπως διασκορπίζωσιν ἀπανταχόσε τὸ ζωαποιὸν ὕδωρ. Καὶ αὐτόθι ὑπάρχουσιν ἄφθονα καὶ ἀκριβῶς ἀπεικασμένα τάρχαῖα ἐρείπια, μάλιστα ὀχετῶν.... Αὐτὸ δή ἐστι τὸ πρωτεῦον ὄρελος τῶν ἀττικῶν πινάκων, ὅτι πρῶτον προσφέρουσι τὴν κρηπῖδα, ᾗ δυνατὸν νὰ συμπαρέπωνται τοπογραφικὰ ζητήματα μετὰ πλήρους τῆς βεβαιότητος καὶ νὰ διαγινώσκονται. Σημειωτέον ὅτι καὶ αἱ νῦν Ἀθῆναι ἔχουσιν ἴδιον ζωτικὸν ἐνδιαφέρον ὅπως ἀποκαταστήσωσι τάρχαῖα ὑδραγωγεῖα...

Τὸ τέταρτον φυλλάδιον Πύργος, τὸ ὑπὸ τοῦ Siemens ἰχνογραφηθὲν ἀρκτικῶς συνάπτεται τῷ πρώτῳ. Τὸ μὲν μέσον αὐτοῦ κατέχει τὸ Αἰγάλεων ὄρος τὸ χωρίζον τὸ πεδίον τῶν Ἀθηνῶν ἐκ τοῦ ἐλευσινίου. Δίκην δὲ μακρᾶς ἐμπεφυτευμένης δρυὸς τίθεται ἡ θαυμασίως ἐσχηματισμένη αὕτη ἀκρώρεια ἀνὰ μέσον τῶν δύο πεδιάδων καὶ πρὸς μεσημβρίαν καθήκει εἰς τὴν ἀκτήν, ἔνθα καταλέπουσα στενὸν χῶρον τῇ ἀμαξιτῇ ὁδῷ ἀποτελεῖ μετὰ τῆς νοτιώτερον κειμένης ὀρεινῆς σειρᾶς τοῦ Κορυδαλλοῦ τὴν διάβασιν τοῦ Δαφνίου καὶ ἐξικνεῖται καὶ πρὸς ἄρκτον ἐγγὺς τοῦ γνωσοῦ ὄρους Παρνηθος, ὅπου καταλιμπάνει τὸ κενόν, δι' οὗ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου εἰσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικήν. Ἐπὶ τοῦ φυλλαδίου τούτου ἡ νέα δ'αγραφὴ ἐπλούτισε πολὺ τὴν ἡμετέραν γνῶσιν τῶν ἀρχαίων ἐρειπίων. Μὴ σκοπουμένων δὲ τῶν ἀναριθμήτων τύμβων, οἵτινες καὶ ἐντοῦθα κατὰ τὰς ἀκάρπους ὑπωρείας τοῦ ὄρους εἰσὶ πολυριαριθμότεροι, ἢ κατὰ τὴν καλλιεργημένην πεδιάδα, προσέλκεται μάλιστα τὸ βλέμμα τοῦ παρατηρητοῦ μεγάλη κατασκευὴ ὀχυρωμάτων διότι ἐκ τοῦ ὕψους τῆς μεσημβρινῆς ὀφρύος τοῦ Πάρνηθος μέχρι τοῦ Αἰγάλεω παρατείνεται μακρὸν τεῖχος, οὗ σκοπὸς ἦτο ὁ ἀποκλεισμὸς τῆς εἰσόδου εἰς τὸ πεδίον τῶν Ἀθηνῶν. Πλὴν ἀλλ' ὅμως ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦτο, ὡς πάντα τὰ τείχη τῆς ἀρχαιότητος, ὅτε ἤδη δὲν ἵστατο κατόπιν, αὐτοῦ τὸ ζῶν τεῖχος τῶν Μαραθωνομάχων ἐκείνων. Καὶ τὸ φυλλάδιον τοῦτο ὑπὸ γραφικὴν ἔποψιν ἐπιδρᾷ πάνυ ζωηρῶς.

Πρὶν δ' ὁ ἐπικριτὴς διατρίψῃ περὶ τὸ κείμενον θέλει ὅτι νὰ ἐξάρῃ περίστασιν, ἥτις καί τοι μὴ ἀποτελοῦσα σφάλμα οὐδὲν ἧττον δύναται νἀγαγῇ εἰς τοιοῦτον. Εἶναι δῆλον ὅτι ἀσυνεπές, οὐχὶ δὲ σφάλμα, ὅτι ἐν τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ φυλλαδίῳ παρελήφθη τὸ γερμανικὸν ὄνομα Friedhof, (α) ἐν τῷ τρίτῳ ὅμως φυλλαδίῳ π. χ. παρὰ τὸ Χαλανδρι καὶ Μαρούσι τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα Νεκροταφεῖον. Καὶ ὁ μὲν μεταχειριζόμενος τούς πίνακας τούτους γνωρίζει ἀναντιλέκτως τί ἔχει νὰ σκέπτηται· ἀλλ' ἀφ' οὗ τις ἅπαξ μεταχειρίσηται ἑλληνικὰς ἐπωνυμίας, ἡ παρακολούθησις τοῦ ἀξιώματος τούτου θὰ ἦγεν εἰς κακὰ ἐπακόλουθα. Ἐντεῦθεν προτείνει ὁ ἐπικριτὴς ἵνα διὰ πράγματα μέν, ἅτινά εἰσιν αὐτονόητα παντὶ τῷ ὁμιλοῦντι οἱανδήποτε τῶν γλωσσῶν, τίθεται τὸ γερμανικὸν ὄνομα, οἷον Oelwald, Quelle, Weinpflanzung, Wasserleitung (β) καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια· πᾶν δ' ὅτι εἰδικῶς εἶναι τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς καὶ παντάπασι λέξεις, αἵ τινες κατέστησαν κύρια ὀνόματα, δέον νὰ τηρῶσι τὴν τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ἐπωνυμίας. Ἡ ὀρθότης λ. χ. ἀπῄτει ὅπως τηρηθῇ διὰ τὴν προειρημένην φαραγγα τὴν ἐν τῇ δυτικῇ κατωφερείᾳ τοῦ Ὑμηττοῦ τὸ ὄνομα Κακορρεῦμα, διότι τότε παραχρῆμα γνωρίζει ἕκαστος περὶ τίνος φαραγγος ὑπόκειται

(α) κοιμητήριον.
(β) Ἐλαιών, πηγή, ἀμπελοφυτεία, ὑδραγωγεῖον.

ὁ λόγος. Ὅτι δ' ἐν τῷ πρώτῳ φυλλαδίῳ τρεῖς λόφοι κατονομάζονται διὰ τῶν γερμανικῶν ὀνομάτων Feldberg, Hittenberg καὶ Ziegenberg τοῦτο ὁ ἐπικριτὴς ἄντικρυς κρίνει ἡμαρτημένον· διότι δέον νὰ μὴ ὑποθέσωμεν, ὅτι οἱ λόφοι οὗτοι ἔσχον τὴν ἰδίαν ἐπωνυμίαν ἐκ τοῦ ἰχνογραφήσαντος αὐτούς ἀξιωματικοῦ, ἀλλ' ὅτι αἱ εἰρημέναι ἐπωνυμίαι καὶ μεταφράσεις εἰσὶν ἐκ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς. Ἐντεῦθεν ὁ ἅπαξ ἐν τῇ Ἀττικῇ αὐτῇ διερευνήσας τὰ χωρία καὶ ἐπιθυμήσας νὰ συνδιαλεχθῇ περὶ τούτων πρὸς τους ἐγχωρίους θὰ εὑρεθῇ ἐν ἀμηχανίᾳ περὶ τοῦ πῶς θέλει ὀνομάσει αὐτα· διότι ἡ ἐκ νέου μετάφρασις εἰς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν δυνατὸν μέν νὰ συνάδῃ τῇ ἐννοίᾳ, πλὴν ἀλλ' ὅμως ἀστοχεῖ τῆς δημώδους ἐπωνυμίας. Ἄρα πάντα τὰ τῶν κυρίων ὀνομάτων μενέτωσαν ἀνέπαφα. Πρὸς τούτοις παρατηρεῖται ἤδη ἡ ἔλλειψις, εἰ καὶ παντελῶς ἀσήμαντος, ὅτι ἐν τῷ πρώτῳ φυλλαδίῳ ἡ τοποθεσία ἡ ὑπὸ τοῦ Μιλχοῖφερ δηλουμένη ὡς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Κωλιάδος δὲν ἐπονομάζεται διὰ τοῦ δημώδους ὀνόματος (ὅπερ ἐστὶ Τρεῖς Πύργοι), καὶ περ τὸ ὄνομα αὐτὸ πολλαχῶς παραλαμβανεται ἐν τῇ μνείᾳ τῶν ἀποδείξεων τοῦ κειμένου. Οὕτω δὴ ἐκ τοῦ ὅτι τὸ μέρος αὐτὸ σημαίνηται διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ «ἁγίου Γεωργίου» (ὅπερ ἐπ' ἴσης παραλαμβανεται ἐν τῷ κειμένῳ) ἀποκλείεται παρεννόησις. Ἐν τούτοις δέον ὅπως παντα τὰ ὀνόματα τὰ συχνὰ ἀπαντῶντα συμπεριλαμβάνωνται καὶ ἐν τῷ πίνακι. — Καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τούτου· τὸ δὲ κείμενον τῶν πινάκων ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Μιλχοῖφερ μετ' ἐκπρεποῦς πολυμαθείας καὶ πολλῆς ὀξυνοίας, οὐδ' ἐφείσατο τοῦ κόπου οὗτος ὅπως διακοσμήσῃ πᾶσαν ἀτραπὸν καὶ ἐκθέσῃ ἅπαντα ὡς οἷόν τε ἀκριβῶς. Καὶ δὴ διὰ μεμονωμένων ἰχνογραφήσεων καὶ ἀπεικονίσεων λεπτομερῶν παρέχονται διαφωτίσεις εἰς τὰ φυλλάδια τῶν πινάκων. Καὶ εἰς μὲν τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον ἐφιλοπονήθη ἔτι κατ' ἀρχαῖον τρόπον ὡς τὸ δυνατὸν ἐξαντλητικὸν κείμενον, τὸ δὲ τρίτον καὶ τέταρτον μὴ ληρθείσης ὑπ' ὄψει τῆς πράξεως αὐτῆς ἐρωδιαζεταί μόνον διὰ κειμένου ὁδηγητικοῦ, καὶ τοῦτο πρὸς ἐπίσπευσιν τῆς τῶν πινάκων ἐκδόσεως, ὅπερ ἀνα τιλέγατως τυγχάνει παντων σπουδαιότατον. Τὸ δ' ἐντελὲς ἀρχαιολογικὸν κέρδος τότε ἔσται οἰκεῖον τῆς χώρας (ἤτοι τῆς Γερμανίας), ὑπὸ ἀν πολλοὶ διφήτορες ἔχοντες μετὰ χεῖρας τούς περὶ ὧν ὁ λόγος πίνακας μέλλωσι νὰ ἐργαζωνται. — Ἰστέον ὅμως, ὅτι τὸ κύριον πρόβλημα τυγχάνει μαλα δυσχερές· διότι αἱ παλαιαὶ τοποθεσίαι τῶν δήμων εἶναι τοσοῦτον κατηρειπωμέναι, ὥστε οὐδαμοῦ εὑρηνται ἀναμφισβήτητα ἴχνη, ἂν μὴ εὐτυχής τις ἐπιγραφή, ὡς ἐν παραδείγματι ἡ ἐν Ἀμαρουσίῳ ἀνευρεθεῖσα, προσέρχεται ἐπίκουρος. Καί τοι λοιπὸν ὁ ἀναντίλεκτος καθορισμὸς τῶν ἀρχαίων θέσεων τῶν δήμων καθίσταται μόλις δυνατός, οὐδὲν ἧττον ὁ ἐπικριτὴς πιστεύει, ὅτι ὁ Μιλχοῖφερ λογονεχόντως μετὰ τοῦ Λύκ ἐναντίον τῆς γνώμης τοῦ Οὐλερίχου τίθησι τὸ ἀκρωτήριον Κωλιαδα ἐπὶ τῶν καλουμένων τριῶν Πύργων, ἐπειδὴ μάλιστα παρὰ Παυσανίᾳ(1) ἡ μὲν Κωλιὰς μνημονεύεται εὐθὺς μετὰ τὸ Φαληρον, τουναντίον τὸ Θεσμοφόριον τῶν Ἁλιμουσίων πρῶτον ἐν τῇ συναφεῖ ἀρχαιολογικῇ ἐξαριθμήσει. Τὸ δὲ τελικὸν συμπέρασμα ἐκ τῆς ἐπιφορᾶς τῶν ναυαγίων ἐπὶ τῇ Κωλιάδι μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν εἶναι τοὐναντίον προβληματικόν· διότι, ἂν ὁ ἄνεμος ἔπνει ὀλίγον μόνον ἐκ τοῦ βορειοδυτικοῦ ἀντὶ δὴ ἐκ δυσμῶν, ἔπρεπε τὰ ναυάγια αὐτὰ νὰ ἐπιφέρωνται νοτίως παρὰ τὴν γλῶσσαν τῆς ξηρᾶς, τῆς ὑπὸ τοῦ Οὐλερίχου Κωλιάδος θεωρουμένης. Πάντως ὁ δῆμος Φαληρον ὡς ἐκ τούτου θὰ προσεπέλαζε μᾶλλον πρὸς τὴν Μουνυχίαν, ἢ ὡς τέως ὑπελήφθη, ἡ τοποθεσία ὅμως περὶ τὸν χῶρον τοῦ Σωτῆρος καθίσταται πιθανὴ ἕνεκα διαφόρων ἀρχαίων δεξαμενῶν. Τὸ δὲ περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἱπποδρόμου ζήτημα τὸ ἔτι ἀμφίβολον ὡς ἐκ τῆς δοξασίας τοῦ Κουρτίου τοῦ ἀναζητοῦντος αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἀνατολικῇ κατωφερείᾳ τῆς Μουνυχίας κατέστη πιθανώτερον. Οὕτω διεσαφήθη καὶ τὸ ζήτημα τῆς προσκολλήσεως τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς τὸν περίβολον τοῦ ἄστεος· ὁ ἐπικριτὴς πιστεύει, ὅτι τὴν ἔγκυρον διάγνωσιν θὰ παραγάγῃ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Κ. Κουμανούδη ἐκ μικροῦ χρόνου ἐσχεδιασμένος παντελὴς ἀνακαθαρμὸς τοῦ μέρους τοῦ Διπύλου. Πολὺ δὲ διεγείρουσι τὸ διάφορον αἱ κοινώτεις περὶ Ἡρῴου ἐπὶ τοῦ Κορυδαλλοῦ, αἵτινες διαλευκαίνονται ὑπὸ ἰδιαιτέρου πίνακος περιγραφικοῦ πάσης λεπτομερείας. Διὰ δὲ τὸ δεύτερον φυλλαδιον ὁ Μοιλχοῖφερ παρέχεται ἀκριβῆ ἐξιστόρησιν τοῦ Ὑμηττοῦ μετὰ τῶν λατομείων, ὃν διηρεύνησε κατὰ πασας τὰς διευθύνσεις. Λυπηρὸν ὅτι ὁ συγγραφεὺς δὲν συμπεριλαμβάνει ἐνταῦθα καὶ τὴν περιγραφὴν τοῦ Στέφρεν περὶ τῆς χώρας καὶ τῶν ἐνοίκων, ἣν ἐξέθηκεν οὗτος ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ἑταιρίᾳ (τοῦ Βερολίνου δηλ.). Μετ' ὀρθότητος ὁ Μιλχοῖφερ κατὰ τῆς δοξασίας τοῦ Κ. Οὐαξμουθ ἀναζητεῖ τὸν Πριδανὸν κατὰ τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ὑμηττοῦ. Πάνυ δὲ χαριέντως περιγράφεται ἡ μονὴ Καισαριανὴ ἡ παλαιὰ Κυλλοῦ Πήρα ἐπὶ δυσμὰς τοῦ Ὑμηττοῦ. Ἐν τούτοις προσεκτέον τῇ διαφωτίσει, καθ' ἣν πολλοὶ τῶν λιθίνων λόφων, οὓς ὁ πίναξ ὑποσημαίνει τύμβους, συνέστησαν ἐκ τῆς ἀνακαθαρσεως τοῦ ἐδαφους τοῦ ἀγροῦ, ἤτοι ἐκ τοῦ σωροῦ τοῦ ὄρους, ἄρα ἐκ τύχης ἔσχον τὴν ἀρχήν. Καὶ ἔθαδε ἡ ἀνερεύνησις τοῦ χώρου ἐπὶ τῇ βασει τοῦ ἀκριβοῦς πίνακος ἐπὶ πάσης εἰδικῆς περιπτώσεως.

Ἐναντίον ὅμως τῆς εἰκοτολογίας τοῦ Λουδοβίκου Ρωσσίου περὶ τοῦ ὅτι ὁ δῆμος Παιανία δὲν ἔκειτο παρὰ τὸ Λιόπεσι, ἀλλ' ἀρκτικώτερον παρὰ τὴν Κοσσίναν, ἀποδεικνύουσιν ἔγκυρον τὴν γνώμην ἐκείνου αἱ κατὰ τὸ Λιόπεσι πέντε, ἢ ἓξ δεξαμεναί. Ὁ νῦν μέρος τι κεχωσμένος κολοσσαῖος λέων μαρμαρου ἐν Λιόπεσι ἀπεικάσθη κομψότατα ὑπὸ τοῦ Χάνζεν ἔτει 1839 ἐκ τοῦ λευκώματος τοῦ Ἐρνέστου Κουρτίου.

Ἐν δὲ τῷ βραχυτέρῳ κειμένῳ τοῦ τρίτου φυλλαδίου ἐξαί-

(1) Ὅστε δὲ καὶ ἄλλος Ἀθηναίοις ὁ μὲν ἐπὶ Μουνυχίᾳ λιμὴν... ὁ δὲ ἐπὶ Φαλήρῳ..... ἀπέχει δὲ σταδίους εἴκοσιν ἀπὸ Κωλιάδος. Ἀττ. 1, 4—5.

ρεται πάνυ ἐκτενῶς ἡ ὑπερβάλλουσα ἀξία τῶν πινάκων διὰ τὴν τοποθέτησιν τῶν ἐκ παραδόσεως ὀνομάτων τῶν δήμων. Σχήματά τινα τοῦ ἐδάφους μετὰ τοῦ δρόμου τῶν ποταμῶν καὶ τῶν πηγῶν ὁμοῦ θὰ καλῶσιν ἐν παντὶ καιρῷ τὸν ἐποικον εἰς κατοικίαν καὶ θὰ περιγράφωσι τὴν φυσικὴν διεύθυνσιν τῶν ὁδῶν. Ἀλλὰ τούτου ἕνεκα πρὸ πάσης λογίας ἀποπείρας δέον πρὸς ἀποφυγὴν πλανῶν νὰ προηγῆται ἡ ἀκριβὴς γνῶσις τοῦ χώρου. Ἐπιτυχῶς λοιπὸν καθορίζει ὁ Μοιχαΐφερ κατὰ ταῦτα καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπιγραφῶν τὴν τοποθεσίαν τῶν δήμων Φλυέων (ἢ Φλυείας) τοῦ ὁμόρου αὐτῇ Ἀθμόνου καὶ τῶν χειροτεχνικῶν δήμων Ἡφαιστιαδῶν, Εὐπυριδῶν, Κρωπειῶν, Πηλήκων, Αἰθαλιδῶν καὶ Δαιδαλιδῶν.

Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ μέρει διαφέρει ἡ ἔκθεσις περὶ τοῦ μνημονευθέντος τείχους κατ' ἐξοχὴν ἐπὶ τῆς ῥάχεως τοῦ ὄρους. Ἴσως ἡ κατασκευὴ τοῦ τείχους αὐτοῦ ἀνήκει εἰς πολὺ παλιὰν ἐποχὴν ἅ τε ἐν τῷ ἐ. π. χ. αἰῶνι μὴ μνημονευομένη. Τὸ τεῦχος λήγει εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς εἰς Ἐλευσῖνα ἱερᾶς ὁδοῦ. Εὐχόμενος ἐν ἐπιλόγῳ ὁ ἐπικριτὴς τῷ ἐγχειρήματι ἐξ ἴσου ἀγαθὴν τὴν ἔκβασιν, ὡς μέχρι τοῦ νῦν καὶ ἀποφαινόμενος ὅτι οἱ πίνακες τῆς Ἀττικῆς ἅμα περατωθέντες ἐπαξίως θέλουσι χωροσταθῆ τῷ ἑλβετικῷ πίνακι τοῦ Δουφὼρ ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐπὶ τῇ νῦν εὐκαιρίᾳ τὴν εὐχὴν τῆς ἐξεργασίας μεγάλου σχεδιάσματος τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἐν Λευκάδι κατὰ Μάϊον ἀρχόμενον. 1884.

Ν. Πετρης.

Τῷ ἐπ' ἀγαθαῖς ἐλπίσι

Προέδρῳ τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως

Χ. Σ. ΤΡΙΚΟΥΠΗ.

ΠΕΡΙ ΑΛΒΑΝΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥΜΕΛΕΤΗ

Ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῷ Φιλολογ. Συλλ. «Παρνασσός»

ὑπὸ Σ. ΣΟΚΟΛΗ

(Ἰατροῦ)

(Ἴδε συνέχεια προηγούμενον φύλλον καὶ τέλος).

Οἱ Ἀλβανοὶ ἀμέσως ἤρξαντο ἀναχωροῦντες, ἀλλ' ἀ πρὶν ἀναχωρήσωσι τῇ ἐπιμόνῳ εἰσηγήσει τῶν φίλων των Προξένων, ἀπεφάσισαν δῆθεν, ν' ἀποστείλωσιν ἐπιτροπὴν ἐξ αὐτῶν τῶν ἰδίων, ὅπως περιέλθωσι τὰ ἀνακτοβούλια τῶν ἐξ μεγάλων δυνάμεων, καὶ ἐπιδώσῃ εἰς ἑκάστην κυβέρνησιν ἀναφορὰν ὑποστηρίζουσαν τὰς δικαίας ἐθνικὰς ἀπαιτήσεις τῶν Ἀλβανῶν, καὶ προφορικῶς ἐκθέσωσι λεπτομερέστερον τὰ ἀφορῶντα τὸν Ἀλβανικὸν Σύνδεσμον, καὶ μέλη δὲ τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης προσδιωρίσθησαν ὁ Ἀβδοὺλ-μπεης Φρασιαρις, καὶ ὁ Μεχμὲτ Ἀλῆ-βέης Βρυώνης. Ἀλλ' ὅπως ἐπιτευχθῇ ἡ περιοδεία καὶ ὁ σκοπὸς αὐτῆς ἀπῃτοῦντο χρήματα, ὑπὸ τοιούτου δὲ ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἀφοσιώσεως ἐνεφοροῦντο οἱ Ἀλβανοί, ὥστε ἐνῷ τινες ἦσαν ἀρκετὰ πλούσιοι, νὰ δαπανήσωσι τὸ ἀπαιτούμενον χρῆμα, οὔτε ἐκ γενικοῦ ἐράνου ἠδυνήθησαν νὰ συλλέξωσι τὰ ἀναγκαιοῦντα ἔξοδα, καὶ ἐπειδὴ συνέφερε τῇ Τουρκίᾳ τὸ τοιοῦτον διάβημα, ἐχορήγησεν αὐτῇ ταῦτα.

Ἀναχωρησάσης τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ὁδευούσης εἰς Παρισίους, ἀφοῦ προηγουμένως διῆλθεν ἐκ Ῥώμης καὶ ἐξεπλήρωσε τὸ πρὸς αὐτὴν καθῆκόν της, ἡ Βόρειος Γερμανικὴ ἐφημερίς, τὸ ὄργανον τοῦ κ. Βισμαρκ, δι' ἄρθρου κυρίου, τὸν Ἰούλιον τοῦ 1879 διεκήρυττεν κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὅτι ἡ Εὐρώπη καλλιστα γνωρίζει ὅτι ἡ περιοδεύουσα αὕτη ἐπιτροπὴ εἶναι ὄργανον τουρκικόν, καὶ ὅτι ἔλαβε καὶ τὰ ἀπαιτούμενα ἔξοδα ἐκ τοῦ τελωνείου Πρεβέζης. Ἡ τοιαύτη διακήρυξις ἐκ μέρους τῆς Γερμανίας, ὄχι μόνον διέλυσε τὴν Ἀλβανικὴν ἐπιτροπὴν ἀλλὰ συναμα ἀνεσκεύαζε ἐκ βάθρων, ὅσα ἡ Ἰταλικὴ πολιτικὴ ἐκοινοποίει διὰ τῶν ἀντιπροσώπων καὶ τῆς δημοσιογραφίας της. Ἰδοὺ λοιπὸν κατὰ πόσον ἐτήρησαν τοὺς ὅρκους των οὓς ὤμοσαν ἐπισήμως, καὶ ὁποῖος Σύνδεσμος Ἀλβανικὸς ὑπῆρξε.

Ὁ Ὀσμὰν Κασήμης, ἐκ τῆς οἰκογενείας τῶν περιφήμων χειρουργῶν πρακτικῶν Μαργαριτίου καὶ πρόκριτος ὀθωμανὸς, ἐπιστρέφων ἐκ Πρεβέζης εἰς Μαργαρίτι, καθ' ὁδὸν ἐδολοφονήθη, ὑπὸ τῆς οἰκογενείας τοῦ Ἰακούβ-μπεη Τσαπάρη, ἐκ Λουγαριτίου χωρίου ἀπέναντι τοῦ Μαργαριτίου κειμένου, καὶ τοῦτο διότι πρὸ δεκαετίας, ὁ Ὀσμὰν ἐν συμπλοκῇ, εἶχε φονεύσει τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακούβ-μπεη τὸν Κεδρί-μπεη.

Τὸ θέρος τοῦ 1879 τὸ αὐτὸ ἔτος ἐν Μαζαρακίῳ, κωμοπόλει τῆς Θεσπρωτίας, ἡ φάρα τοῦ Ταχὴρ Ἀθανάσι, ἐξηκολούθει πόλεμον ἐπὶ μῆνας μετὰ τῆς ἀντιπάλου φάρας, καὶ ἐφονεύοντο ἑκάστοτε πέντε ἢ ἑξ ἄνθρωποι.

Ἐν Βόλᾳ ἢ Μούρτω, παραθαλασσίῳ χωρίῳ ὅπου σταθμεύει πάντοτε, πολεμικὸν ὀθωμανικὸν πλοῖον, ἡ φάρα τοῦ Χαμίτ-μπεη ἦτο εἰς ἀδιάκοπον συμπλοκὴν μὲ τὴν φάραν τοῦ Μαχμούτ-Ζέρι, μάλιστα ἡμέραν τινὰ τοῦ 1879, διαιρεθὲν τὸ χωρίον, ἐσώθη τῇ ἐπεμβάσει τοῦ πληρώματος τοῦ πολεμικοῦ πλοίου, ἐφονεύοντο δὲ ἑκάστοτε δύο καὶ τρεῖς ἐξ αὐτῶν. Ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Αὐλῶνος τὸ 1880, οἱ μπένδες ἐκ χωρίου Τσαπράτι, ἐπὶ κεφαλῆς ὁ Μαχμούτ-βεης, ἐπειδὴ πρὸ ἡμερῶν εἶχον φονεύσει ἕτερον μπέη ἐκ τοῦ χωρίου Κάνινα ἐν συμπλοκῇ, ἡ διοίκησις Αὐλῶνος συνέλαβε τὸν φονέα καὶ εἶχε αὐτὸν εἰς τὰς φυλακὰς Αὐλῶνος. ἡ ἀντίπαλος φάρα ἐκ Κάνινα, πνέουσα σφοδρὰν ἐκδίκησιν καὶ γινώσκουσα ἐκ τῶν προτέρων ὅτι οὐδεμία πραγματικὴ ποινὴ ἤθελε ἐπιβληθῇ τῷ φυλακισθέντι, ἐν σώματι περὶ τοὺς 150 Ἀλβανοὺς ἀπὸ Κάνινα ὡπλισμένοι εἰσῆλθον εἰς Αὐλῶνα, διὰ τῆς βίας ἐξεδίωξαν τοὺς φρουροῦντας τὸ διοικητήριον χωροφύλακας, ἔθραυσαν τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, καὶ ἐφόνευσαν τὸν φυλακισμένον ἀντίπαλον των.

Τοιαῦτα παραπλήσια συνέβαινον καὶ εἰς ἄλλα χωρία καὶ κωμοπόλεις μέχρι τοῦ Ἄψου ἐφησύχαζε δὲ ὁ Ἀλβανικὸς Σύνδεσμος μέχρι τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1880, ὅτε παρουσιάσθη ἡ στιβαρὰ χεὶρ, ἣν πολὺ ὀρθῶς ὁ κ. Δε Γουβερνάτις ἐζήτει, ὅπως συνενώσῃ λαοὺς διηρημένους ἀπὸ Ἄψου μέχρι Ἀμβρακικοῦ κόλπου, ἀλλὰ παρουσιάσθη ἡ καταλληλος, ἡ φυσικὴ

χεὶρ, ὄχι ἡ συμφέρουσα τῷ κ. Δε Γουβερνάτι, ἡ ἀναπληρώσασα τὴν ἀσθενῆ χεῖρα τῆς Ἑλλάδος.

Ὀλίγον ἐπηρέασε ἡ Συνδιάσκεψις τοῦ Βερολίνου τῷ 1880, ἥτις ἐπροσδιώρισε τὰ ὅρια ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα νὰ παραχωρηθῶσι τῇ Ἑλλάδι, τοὺς ἐν Ἠπείρῳ ἐν γένει, ἰδίως τοὺς Ἀλβανοὺς Μουσουλμάνους, διότι πάντοτε ζμενεν ἐκκρεμὲς τὸ ζήτημα, τίς ὁ ἐκτελεστὴς τῶν ἀποφασισθέντων. Ὅτε ὅμως μετὰ τὴν Συνδιάσκεψιν, ἡ μεγάλη Βρεττανία, ἀπέστειλε ἐν Ἠπείρῳ δύο ἀνωτέρους ἀξιωματικούς, οἵτινες διὰ τοῦ πολεμικοῦ ἀγγλικοῦ ἀτμοπλοίου ἡ «Ἶρις» ἀπεβιβάσθησαν εἰς Σαγιάδα, καὶ διῆλθον τὰ κυριώτερα μέρη τῶν παραχωρηθέντων χωρῶν, περιπλέοντος τοῦ ἀγγλικοῦ ἀτμοπλοίου τὰς ἀκτὰς τῆς Ἠπείρου ἀπὸ Σαγιάδας μέχρι Πρεβέζης, ὁπόθεν ἔμελλε νὰ παραλάβῃ τοὺς δύο ἀνωτέρους ἀξιωματικούς, τότε εἶδον οἱ κάτοικοι ἐν γένει τῆς Ἠπείρου τὴν στιβαρὰν χεῖρα ἥτις ἔμελλε νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἀποφασισθέντα. Πράγματι οἱ δύο ἀνώτεροι ἀξιωματικοί, ὅτε διερχόμενοι τῶν κωμοπόλεων δι' Ἰωαννίνων, Ἄρτης καὶ Πρεβέζης, προσήρχοντο πρὸς αὐτοὺς ἀδιακρίτως Χριστιανοὶ καὶ Μουσουλμάνοι, ὅπως πληροφορηθῶσι τὰ συμβαίνοντα, πρὸς ὅλους ἐν γένει οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ Ἄγγλοι ἔλεγον διὰ γλώσσης καθαρᾶς, πρῶτον τὰ ὁρισθέντα ὅρια, δεύτερον ἐπληροφόρουν καὶ ἐβεβαίουν τοὺς προσερχομένους, ὅτι ἡ Εὐρώπη θέλει σκεφθῆ καὶ πῶς θὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἀποφασισθέντα, ἅπαντες δὲ οἱ Ἠπειρῶται ἐνόησαν διὰ τῆς παρουσίας τῶν δύο ἀνωτέρω ἀξιωματικῶν, ὅτι καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἡ Ἀγγλία μόνη, ἤθελε φροντίσει τὰ τῆς ἐκτελέσεως. Ἅμα ἤρξαντο οἱ δύο Ἄγγλοι ἀξιωματικοὶ νὰ περιοδεύωσι τὴν Ἤπειρον, καὶ μέχρις οὗ φθάσωσιν εἰς Πρέβεζαν, οἱ φίλοι των Πρόξενοι συνεβούλευσαν τὰς ὀθωμανικὰς ἀρχὰς, ὅπως ἐπιτροπὴ ἐκ τῆς ἐπαρχίας ἰδίως Μαργαριτίου, ὅπου τὰ δύο τρίτα τοῦ ὁποίου εἰσὶν Ὀθωμανοὶ Ἀλβανοὶ. καὶ ἥτις συμπεριελαμβάνετο εἰς τὰ νέα ὅρια, ἔλθῃ ἐν Πρεβέζῃ καὶ παρουσιασθῇ εἰς τοὺς ἀνωτέρους ἀξιωματικοὺς Ἄγγλους, καὶ ἐγχειρίσει ἀναφορὰν τῶν Θεσπρωτῶν τούτων Ἀλβανῶν ὅτι ἐπ' οὐδενὶ τρόπῳ, ὡς Ἀλβανοὶ ἤθελον νὰ προσαρτηθῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ νὰ ἀπαρτίσωσι μέρος τῆς Ἀλβανίας, ὅτι μέχρι Πρεβέζης ἐξεδίκουν ὡς Ἀλβανικὴν τὴν χώραν, καὶ δὴ ἐν ἀνάγκῃ, ἤθελον λάβῃ τὰ ὅπλα καὶ μέχρις ἐσχάτων πολεμήσωσι κατὰ πάσης παραχωρήσεως τῆς χώρας των εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πράγματι ἦλθεν ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, δηλαδὴ τὴν ἑφέραν, τὴν δὲ ἀναφορὰν συντάξαντες οἱ ἁρμόδιοι γαλλιστὶ ὑπέγραψαν οἱ Θεσπρωτοὶ οὗτοι ἀγνοοῦντες παντάπασι τὴν ἔννοιαν τοῦ κειμένου. Ἐν τούτοις τὴν προτεραίαν τῆς ἀρίξεως ἐν Πρεβέζῃ τῶν Ἄγγλων ἀξιωματικῶν, δύο ἐκ τῶν προκρίτων τούτων Θεσπρωτῶν, ὡς ἰατρόν τους κρυφίως μὲ παρεκάλεσαν, ὅπως τοῖς ἐξηγήσω τὸ ἐμπεριεχόμενον τοῦ ἐγγράφου, ὅπερ ὑπέγραψαν καὶ ἔμελλον νὰ ἐγχειρήσωσι τοῖς Ἄγγλοις ἀξιωματικοῖς, ὡς ἐκ τούτου ἐγνώρισα τὸ ἐμπεριεχόμενον. ὅπερ καὶ ἔπραξα πιστῶς καὶ ἀκριβῶς, ἐρωτήσας δὲ αὐτοὺς τίς ὁ γράψας τὴν ἀναφορὰν, μοὶ εἶπον ὅτι ὁ συνταξας ταύτην ἦτον ἐπιθεωρητὴς τῶν δικαστηρίων ἐκτάκτως ἀποσταλεὶς εἰς Ἤπειρον ἐκ Κωνσταντινουπόλεως Ἀρμένιος, ὅστις ἐτύγχανε τότε ἐν Πρεβέζῃ. Τὴν ἐπιοῦσαν ἐνεχείρησαν τὴν ἀναφορὰν εἰς τοὺς ἄγγλους, καὶ ὡς μὲ ἐβεβαίωσαν οἱ φίλοι μου Θεσπρωτοί, οἱ ἄγγλοι τοῖς ἀπήντησαν, ὅτι ὅλα ταῦτα εἰσὶ μάταια, ὅτι ἀρκετὰ ἡ Τουρκία τοὺς ἠπάτα, ὑποσχομένη διοίκησιν ἀγαθὴν τοῖς ὑπηκόοις της, καὶ ὅτι ἡ Εὐρώπη θὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἀποφασισθέντα ἐν Βερολίνῳ.

Ἡ ἀποστολὴ αὕτη κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1880 ἐν Ἠπείρῳ τῆς στρατιωτικῆς ταύτης ἀγγλικῆς ἐπιτροπῆς, εἶχε τί τὸ ἐπιβάλλον, οἱ Χριστιανοὶ ὀλίγον ἐνεθαρρύνθησαν, οἱ δὲ Μουσουλμάνοι Ἀλβανοὶ, σκεφθέντες ὡριμώτερον, ἐτροποποιήσαν σπουδαίως τὰς σκέψεις των ὅσας ἐν ἀρχῇ ἀνέφερον. Τί δὲ συνέβη ἐν Ἠπείρῳ ἰδίᾳ παρ' αὐτοῖς τοῖς Μουσουλμάνοις Ἀλβανοῖς, ὄχι ἐπιπόλαιον καὶ παιδαριῶδες ἤθελεν εἰσθαι ἐκ μέρους μου, ἀλλ' ἔγκλημα νὰ ἐκθέσω ταῦτα, πολὺ δὲ μᾶλλον ὅτι δὲν ἔχω, τὴν ἀπαιτουμένην βεβαιότητα, διότι κατὰ Αὔγουστον τοῦ 1880 ἡ ὀθωμανικὴ ἀρχὴ μὲ διέταξε καὶ ἐντὸς 24 ὡρῶν ἐγκατέλειψα τὴν χώραν. Ἐν βέβαιον καὶ δημοσίᾳ δύναμαι νὰ ὁμολογήσω ὅτι τὸ 1881, πρὶν ἢ ἡ Ὑψηλὴ Πύλη ἐκτελέσῃ τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποφασισθέντα, ὡς πρὸς τὰ νέα ἑλληνικὰ ὅρια, ὁ γενικὸς Διοικητὴς Μουσταφᾶ Ἀσσὴμ Πασᾶς, ἐλθὼν ἐξ Ἰωαννίνων εἰς Πρέβεζαν τηλεγραφικῶς προσεκάλεσε ἐν Πρεβέζῃ τοὺς πρωτεύσαντας ἐν τῷ Ἀλβανικῷ Συνδέσμῳ τὸν Μουσταφᾶ-βέην ἐξ Ἰωαννίνων, Μουσταφᾶ-πασᾶ Βλιώρα ἐξ Αὐλῶνος, Ὀμὲρ-βέη Βρυώνη ἐκ Βερατίου, οἵτινες ἐλθόντες εἰς Πρέβεζαν, συν τῷ Νομάρχῃ Πρεβέζης Κιαζήμ-βεη γαμβρῷ τῶν ἀδελφῶν Ντίνου ἐκ Πρεβέζης, συνέλαβε αὐτοὺς καὶ διὰ τοῦ διευθυντοῦ τῆς χωροφυλακῆς Ἠπείρου τοὺς ἀπέστειλεν ἐξορίστους εἰς Δαρδανέλια, πλὴν τοῦ Ἀβδοὺλ-βεη Φρασιαρῆ, ὃν ἐφυλάκισεν ἐν Πρεσρένῃ, καὶ τῶν ἀδελφῶν Ντίνων τοῦ Ἀβεδὶν πασᾶ, ὃν ἐδιώρισε Νομάρχην ἐν Ἀσίᾳ καὶ τοῦ Βεσὺλ πασᾶ Νομάρχην Σινώπης, ἀλλὰ μὴ δυναμένους νὰ ἐπανέλθωσιν ἐν Ἠπείρῳ.

Ἐκ τῆς γενέσεως, ὑπάρξεως, καὶ τέλους τοῦ Ἀλβανικοῦ Συνδέσμου, πέπεισμαι ὅτι δύνασθε κάλλιστα νὰ φαντασθῆτε ὁποῖον ὅπλον ἀκατάλληλον καὶ φαντασιῶδες, μετεχειρίσθη ἡ Τουρκία καλλιστα γινώσκουσα τὴν νεαρὰν μὲν, ἀλλ' ἀτυχῶς ἀσθενῆ χεῖρα τῆς Ἑλλάδος. Τὴν σπουδαίαν ταύτην ἐθνικὴν ὑπόθεσιν ἐπιτυχοῦσα πληρέστατα τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ της ἡ Τουρκία, δηλαδὴ, νὰ μὴ παραχωρήσῃ τίποτε ἐκ τῆς Ἠπείρου, διότι κάλλιστα ἐγίνωσκε τὴν ἀξίαν τῶν Ἰωαννίνων, ὡς πρὸς τὴν Ἀλβανίαν.

Μὴ λοιπὸν, πλέον σᾶς ἀπατῶσιν οἱ κενόσπονδοι, γράφοντες καὶ λέγοντες Ἀλβανίαν καὶ Μακεδονίαν, μὴ δίδετε πίστιν εἰς τοὺς ἑκάστοτε κοινοποιοῦντας ἡμῖν, ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ διεκήρυξαν ὅτι θέλουν τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσίν των.

Τὸ Ἀλβανικὸν καὶ Μακεδονικὸν ζήτημα, εἶναι ζήτημα ἐθνικῆς συνταξεως, ἰδίως στρατιωτικῆς καὶ ναυτικῆς, ὧν ἀτυχῶς στερούμεθα ἀπολύτως.

Ἀπευθυνόμενος δὲ πρὸς τὰ ὑγιῆ εἰσέτι μέρη τοῦ ἐθνικοῦ σώματος, ἰδίως πρὸς τὴν ἀθῶαν νεολαίαν, τὴν μὴ περιβληθεῖσαν ἀκόμη τὸν χιτῶνα τοῦτον τῆς πολιτικῆς διαφθορᾶς,

καθυποβάλλω αὐτοῖς, καλλιστα εἰδὼς ὅτι εἶμαι πάντη ἀκατάλληλος, ὅπως μὴ ἀναμνησθῶσιν ὡρίμως τῆς προγονικῆς εὐκλείας καὶ δόξης, διότι τούτων οἰκειοποιήθη σύμπας ὁ πεπολιτισμένος κόσμος λατρεύων καὶ καλλιεργῶν αὐτήν, ὥστε περιττοὶ λογιζόμεθα πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ νὰ ἐνθυμηθῶσι, νὰ μελετήσωσιν ἐσκεμμένως τὴν ἀπ' εὐθείας πατρικήν μας κληρονομίαν, ἥτις συνισταμένη εἰς ἀνηκούστους καὶ ὑπερανθρώπους θυσίας, ὁλοκαυτώματα καὶ ἀνδραγαθήματα, διότι δὲν περιωρίσθησαν οἱ πατέρες μας, ν' ἀπολέσωσι τὴν περιουσίαν των, νὰ φονευθῶσιν ἐν πολέμῳ, νὰ πεινάσωσι, ὅσον φυτικὸν ἐν ὥρᾳ πολέμου, ἀλλὰ ἀπηγχονίσθησαν, ἐσουβλίσθησαν, ἐσφυριλατήθησαν, ἐπνίγησαν, κυρίως δὲ ὅπερ ὑπερτιμῶ αὐτούς, μετὰ πατριωτικῆς ὑπερηφανίας, εἶδον τὰς γυναῖκάς των, τὰς ἀδελφάς των, καὶ τὰς θυγατέρας των καὶ τέκνα των, ἐξανδραποδισθέντα καὶ ὡς κτήνη πωλούμενα εἰς τὰς ἀγυιὰς Κωνσταντινουπόλεως Κα ρου, Ἀλεξανδρείας καὶ ἄλλων μερῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ Ἀφρικῆς. Τοσοῦτον δὲ ὑψηλὰ, ἠθικὰ, ἦσαν τὰ κατορθώματα ταῦτα, ὥστε ὁ ποιητὴς καὶ ὁ Ζωγράφος, ἐν τῇ πετώσῃ φαντασίᾳ των, δὲν ἠδυνήθησαν καταλληλότερον, νὰ τὸ παραστήσωσι καὶ ζωγραφίσωσι, εἰμὴ τόσον ὑψηλὰ, ὥστε, προσήγγισαν τοὺς πόδας τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, ὅστις ἐν τῇ ἀπείρῳ δικαιοσύνῃ του εὐσπλαχνισθεὶς αὐτῶν ἠξίωσε τοὺς πατέρας μας νὰ ἴδωσι αἴτιον τὸ πέρας τοῦ ἱεροῦ καὶ ἐνδόξου ἀγῶνός των, τοῦ νὰ θεμελιώσωσι μόνον τὴν ἑλληνικὴν ἀναγέννησιν.

Πῶς λοιπὸν, εἰσέτι ἀνέχονται τὰ ὑγιῆ τοῦ ἔθνους στοιχεῖα, ἡ νεολαία, τοιοῦτον ἐξευτελισμὸν τοιαύτην ταπείνωσιν, τόσον εὐγενοῦς καὶ ἐνδόξου πατρικῆς κληρονομίας;

Ἂς σπεύσωσι, ὅπως κάλλιον νομίσωσι, τὸ ταχύτερον, καὶ μετ' ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς, μετὰ θαῤῥους καὶ γενναιότητος νὰ ἀνυψώσωσι τὴν πατρικὴν ταύτην κληρονομίαν, ἥτις εἶναι ἡ θεία ἐλευθερία ἐκ τοῦ βορβόρου εἰς ὃν κυλίεται, ἀλλὰ νὰ τὴν θέσωσι ἐπὶ τοῦ φυτικοῦ καὶ μόνου καταλλήλου αὐτῆς θρόνου ἐφ' οὗ στηρίζεται, προκγεται, εὐδοκιμεῖ ἡ ἐλευθερία, θρόνος ὅστις πρέπει νὰ ἔχῃ τὰ τρία ταῦτα στηρίγματα, τὸν νόμον, τὴν τάξιν, καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ συμπεριλαμβάνοντες ὡς προστάτην καὶ ἀρωγὸν, τὴν βασιλείαν, ἥτις δικαιοσύνης ἕνεκεν ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι δὲν πταίει καὶ ἥτις εἶναι σήμερον στοιχεῖον ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ διότι ὄπισθεν αὐτῆς, δὲν βλέπω μόνον τὴν ἀναρχίαν, ἀλλὰ τὸ χαος καὶ τὴν ἄβυσσον, ἃς ἱκανοποιήσωσι δεόντως τὴν πατρικήν μας κληρονομίαν.

Ο ΚΑΡΟΛΟΣ ΣΕΜΓΙΟΣ ΦΡΕΣΕΝΙΟΣ.

Ὅτε πρὸ τριακονταετίας ὁ διάσημος Liebig ἔτεμνε νέας ὁδοὺς ἐν τῇ χημείᾳ, συνέλεξε περὶ ἑαυτὸν ὁμάδα φιλομαθῶν καὶ δι' εὐφυίας πεπροικισμένων σπουδαστῶν, οἵτινες ὤφειλον τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀντιπροσωπευομένην ἐπιστήμην νὰ συμπληρώσωσι καὶ νὰ συνεχίσωσιν. Εἷς τῶν ἀρίστων μεταξὺ τούτων ἦτο, πρὸ τοῖς Hofmann, Schlossberger, Weltzien, καὶ ἄλλοις, καὶ ὁ πολὺς Dr Karl Bemigius Fresenius, καθηγητὴς τὰ νῦν, αὐλικὸς μυστικὸς σύμβουλος, καὶ διευθυντὴς τῶν χημικῶν καὶ φαρμακευτικῶν ἐργαστηρίων καὶ ἐκπαιδευτηρίων ἐν Βισβάδεν. Γεννηθεὶς ἐν Φραγκφούρτῃ τῇ 28 Δεκεμβρίου τοῦ 1816, καὶ ἐξ εὐπόρων γονέων καταγόμενος, τὴν πρώτην μόρφωσιν ἔλαβεν ἐκ τοῦ ἐκεῖσε Γυμνασίου, εἶτα ἐπειδὴ ἔ εινε μεγαλως εἰς τὴν σπουδὴν τῆς φαρμακευτικῆς, ἠκρόασατο τῆς Βοτανικῆς καὶ Χημίας εἰς τὸ ἐν Senckenberg Ἰνστιτοῦτον, καὶ ἀφιερώθη τέλος ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν χημείαν, ἣν ἐσπούδασε κατ' ἀρχὰς ἐν Βόννῃ, εἶτα δὲ εἰς Γκίσσεν. Ἐνταῦθα ἦτο μαθητὴς τοῦ Liebig, διὰ δὲ τῶν σχέσεων αὐτοῦ μετὰ τοῦ σοφοῦ διδασκάλου κατέστη ἐν βραχεῖ τοσοῦτον οἰκεῖος, ὥστε κατὰ τὸ 1841 ὁ Liebig προσέλαβεν αὐτὸν ὡς βοηθὸν, καὶ ἐπέτρεπεν αὐτῷ νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς σπουδαιοτάτας αὐτοῦ ἐργασίας. Κατὰ τὸ ἔτος 1843 ἀνεδείχθη ὁ Fresenius ὡς ὑφηγητὴς τῆς Χημείας, εἰς Γκίσσεν· εἰς τὰς παραδόσεις αὐτοῦ εἶχε πλῆρες τὸ ἀκροατήριον, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ φήμη τοῦ Liebig εἶλκυε πλῆθος ἀκροατῶν εἰς Γκίσσεν, οἵτινες ἔχρῃζον προδιδαχῆς τινος ἔν τε τῇ Γενικῇ, ἰδίᾳ δ' ἐν τῇ Ὀργανικῇ Χημείᾳ, ἣν δὲν ἐδιδάσκοντο ὑπὸ τοῦ σεπτοῦ διδασκάλου των ἕνεκα τῶν πολλῶν αὐτοῦ ἀσχολιῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου οἱ φιλομαθεῖς παρεπέμποντο εἰς τὸν Φρεσένιον. Αἱ ἐκ τε τῆς ἕδρας ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου σπουδαῖαι αὐτοῦ ἐργασίαι κατέστησαν αὐτὸν ὀνομαστὸν, καὶ τὸ 1845 ἐκλήθη τακτικὸς καθηγητὴς τῆς Φυσικῆς, Χημείας, καὶ Τεχνολογίας εἰς τὸ ἐν Βισβάδεν ἀγρονομικὸν Ἰνστιτοῦτον, ἔνθα εὗρεν ἀμέσως κατάλληλον κύκλον ἐνεργείας. Ἐπειδὴ δ' ἠνησχολήθη εἰδικῶς ἐν τῇ ἀναλυτικῇ χημείᾳ ὅπου ἔσχε μέγιστον κῦρος), καὶ ἐπειδὴ ὑπελείπετο αὐτῷ ἀρκετὸς χρόνος, ἵδρυσεν ἐπίσης εἰς Βισβάδεν Χημικὸν ἐργαστήριον ἰδίᾳ διὰ σκοποὺς ἀναλυτικοὺς, καὶ προσέλαβεν ἀριθμόν τινα μαθητῶν. Ἐκ τοῦ ἐργαστηρίου τούτου ἀνεφάνησαν προϊόντος τοῦ χρόνου διακεκριμένοι χημικοὶ βιομήχανοι καὶ φαρμακευταὶ, ὡς ἐπίσης καὶ πλῆθος πολυτίμων ἀναλύσεων, π. χ. παντων τῆς Νασσαου καὶ τῶν γειτνιαζόντων μερῶν μεταλλικῶν ὑδάτων, καὶ ἀπεράριθμα τεχνικὰ καὶ φυσικὰ προϊόντα. Διὰ ποικίλων προσκλήσεων καὶ παρορμήσεων συνήνωσεν ὁ Φρεσένιος μετὰ τοῦ χημικοῦ αὐτοῦ ἐργαστηρίου εἰσέτι καὶ φαρμακευτικὸν ἐκπαιδευτήριον, ὅπερ μέχρι σήμερον ἐπιμελῶς ἐνεργεῖ.

Ἡ μετὰ τοῦ Will μέθοδος αὐτοῦ περὶ ἀλκαλομετρίας καὶ ὀξυμετρίας ἥτις τῇ συναινέσει αὐτοῦ ἐδημοσιεύθη, εὗρεν γενικὴν ἐφαρμογὴν ἐν τῇ βιομηχανίᾳ.

Πλὴν τῆς πρακτικῆς περὶ τὸ διδάσκειν ἐνεργητικότητος αὐτοῦ, ὠφέλησε μεγαλως καὶ ὡς συγγραφεὺς διὰ τῶν περισπουδάστων αὐτοῦ συγγραμμάτων «περὶ τῆς ποσοτικῆς καὶ ποιοτικῆς ἀναλύσεως,» διὰ τοῦ συγγράμματος «Χημεία ἐφηρμοσμένη εἰς τὴν ἀγρονομίαν,» διὰ τῶν «χημικῶν ἀναλύσεων τῆς σπουδαιοτάτης πηγῆς Νασσάου,» διὰ τοῦ «περιοδικοῦ τῆς ἀναλυτικῆς χημείας» διὰ τῆς «ἱστορίας τῶν χημικῶν ἐργαστηρίων ἐν Βισβάδεν,» καὶ δι' ἄλλων πολλῶν. Τὸ ἔγκριτον αὐτοῦ «ἐγχειρίδιον περὶ χημικῶν ἀναλύσεων» μετεφράσθη εἰς ἁπάσας σχεδὸν τὰς Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, καὶ τὸ κλέος αὐτοῦ διέσπειραν ὑπὲρ τὸ ἡμισυ τῆς γῆς οἱ κατὰ τόπους εὐγνωμονοῦντες μαθηταὶ αὐτοῦ.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ).

Ἐλ Λειψία Δρ Δ.

ΑΠΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΕΙΣ ΜΟΣΧΑΝ

ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΕΝΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Ἐκ τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν Δύο Κόσμων.

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ὑπὸ Α. Ν. Σβορωνου.

Ἀναδηρσῦντες ἐσχάτως ἔγγραφα ἀναγόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ῥωσσίας τοῦ XVI αἰῶνος, ἔσχομεν τὴν εὐτυχίαν νὰ ἀπαντήσωμεν πονημάτιον πολλοῦ λόγου ἄξιον· τοῦτ' ἔστι τὴν ἔκθεσιν ταξειδίου Ἕλληνος ἐπισκόπου,* συνοδεύσαντος τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίαν τὸν II, ὅτε οὗτος ἵδρυσεν ἐν Μόσχᾳ κατὰ τὸ 1588 τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ῥωσσίας. Αἱ γραφικώταται πλὴν ἀτελέσταται λεπτομέρειαι, αἱ περιεχόμεναι ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ, ἐνέπνευσαν ἡμῖν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσωμεν εὐρύτερον τὸν πατριάρχην Ἱερεμίαν. Συμβουλευόμενοι δὲ τάς τε ἑλληνικὰς καὶ ῥωσσικὰς πηγάς, ἠδυνήθημεν νὰ ἀναπληρώσωμεν ἄνευ πολλῶν κενῶν τὸν βίον τοῦ ἱεράρχου τῆς Ἀνατολῆς. Αἱ μοναδικαὶ περιπέτειαι ἃς διῆλθεν, ἤρκουν ὅπως καταστήσωσιν αὐτὸν δραματικόν· ἀλλ' ἀνώτερον ἐνδιαφέρον πηγάζει ἐξ αὐτοῦ, ἐὰν ἴδῃ τις τὴν μετρίαν ταύτην ὕπαρξιν συντρέχουσαν ἐν ἀγνοίᾳ της εἰς τὴν μετατόπισιν τῆς ἰσορροπίας τῆς γηραιᾶς Ἀνατολῆς. Ἡ ἱστορία ἠράτο ἄλλοτε ἀποκλειστικῶς ἠχηρῶν ὀνομάτων, ἐφ' ὧν οἱ μεταγενέστεροι συνεκέντρωσαν ἐποχὴν ὁλόκληρον· αὕτη ἔχει νῦν ἐνδομυχοτέρας περιεργείας, καὶ δὲν ἀπαξιοῖ νὰ ἐρωτήσῃ ἀσημότερα πρόσωπα πῶς διῆλθον ἐν τῇ ἐποχῇ των τὸν καθημερινὸν βίον· εὐχαριστεῖται πρὸ πάντων ἀνευρίσκουσα ἐν τοῖς ταπεινοῖς τούτοις δράσταις τὰ ἀσυνείδητα ὄργανα, καὶ ἐνίοτε τὰ ἀποτελεσματικώτερα τῶν μεγάλων μεταβολῶν τῆς ἀνθρωπότητος· εἶναι ἀξιοθαύμαστον θέαμα νὰ βλέπῃ τις τὰ ἄρωνα ταῦτα πρόσωπα τοῦ δράματος ὁδηγούμενα, ὡς ὑφ' ὁρατῆς χειρος, πρὸς λύσιν, ἣν ἐπισπεύδουσι καὶ ἀγνοοῦσιν. Ἡ σκιὰ, ἣν θέλομεν νὰ ἐπικαλεσθῶμεν, ὑπεκρίνατο ἐν τῇ ὥρᾳ αὐτῆς σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ προπαρασκευῇ τῶν μεγάλων κρίσεων εἰς ἃς παρίσταται ὁ ἡμέτερος αἰών. Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον εἶναι ἀξία νὰ ἀνασυρθῇ ἐκ τῆς λήθης καὶ νὰ μᾶς παρασύρῃ κατόπιν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ εὐρέος θεάτρου τῶν κλυδόνων καὶ τῶν περιπετειῶν αὐτῆς.

I.

Ἡ ἱστορία, ἣν μέλλομεν νὰ διηγηθῶμεν, εἶναι παλαιὰ κατὰ τριακόσια ἔτη· προδήλως εἶναι μέγα πρὸς τὰ ὄπισθεν βῆμα· ἐν τούτοις θὰ τὸ κάμωμεν ἀνεπαισθήτως μεταφερόμενοι ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἔνθα παρεστάθη τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἱστορίας ταύτης, καὶ μεταξὺ τῶν κληρονόμων τῶν δρασάντων προσώπων. Οὔτε ἡ μὲν οὔτε οἱ δὲ ἤλλαξαν σχεδὸν ἔκτοτε· οὕτως ἡ φαντασία ἡμῶν μέλλει νὰ ταξειδεύσῃ ὀλιγώτερον ἐν τῷ χρόνῳ ἢ ἐν τῷ διαστήματι ὅθεν ἂς μετενεχθῶμεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὴν παλαιὰν συνοικίαν τοῦ Φαναρίου, καὶ διεπερατώθη οὕτω ἡ ἀπόστασις. Τὸ ἀκάτιον, ὅπερ φέρει ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γεφύρας τοῦ Γαλατᾶ, ἀνέπλευσεν ἐπὶ μίαν ὥραν τὸν στενὸν καὶ βαθὺν κόλπον τοῦ Χρυσοῦ Κέρατος, παρακολουθοῦν τὸν παρατεταμμένον λόφον ἐφ' οὗ κεῖται ἡ τουρκικὴ πόλις Σταμπούλ. Ἀποβιβαζόμενοι εἰς μικρὰν ἀποβάθραν μικρὸν πρὸ τοῦ περιβόλου τῶν τειχῶν, ἅτινα προφυλάττουσι τὴν πόλιν ταύτην ἀπὸ ξηρᾶς, εὑρισκόμεθα ἐνώπιον λιθίνης πύλης ταπεινῆς, ἰσχυρᾶς, καὶ σκοτεινῆς, στερουμένης σήμερον πτερύγων. Αὕτη ἄγει εἰς συνοικίαν ὑπόπτου καὶ ἀθλίας ὄψεως, δειλῶς συνεσταλμένην ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ λιμένος, πρὸς τὴν κατωφέρειαν τοῦ λόφου, καὶ καταντικρὺ τῶν τειχῶν. Αἱ πρῶται λίθιναι καὶ Γενουϊνικοῦ ῥυθμοῦ οἰκίαι ὁμοιάζουσι πρὸς ἐμπροσθοφυλακὰς μετὰ τυφλῶν προσόψεων, διάτρυτοι μόνον ὑπὸ προμαχώνων καὶ κιγκλιδωτῶν φωταγωγῶν· ἐκεῖθεν ἐπισωρεύονται ἀναμὶξ ξύλινα ἐργαστήρια, ἐτοιμόρροπα παραπήγματα, καὶ ξύλιναι οἰκίαι καὶ ναοί. Διερχόμενός τις τὴν πύλην τὴν φρουροῦσαν τὴν συνοικίαν ταύτην, νομίζει ὅτι εἰσέρχεται εἰς τὸ Ghetto· εἶναι τὸ Φανάριον, τὸ ἄσυλον ἔνθα κατέφυγον οἱ ἔγγονοι τῶν κυρίων τῆς Ἀνατολῆς, ἔνθα ὁ Ἑλληνικὸς βίος ἀπεσύρθη μακρὰν τῶν λαμπρῶν τοποθεσιῶν, ἃς λαμπρύνει ὁ Βόσπορος καὶ κατέχει ὁ κατακτητής. Ἐν τῷ λυπηρῷ τούτῳ προαστείῳ κατοικεῖ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποιμνίου του ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, προστάτης τῆς ἀνατολικῆς χριστιανωσύνης. Ἐνταῦθα δέεται, ἀπώτατα τῆς μεγαλοπρεποῦς Ἁγίας Σοφίας, ἐν πενιχρῷ ξυλίνῃ καὶ μετ' ὀροφῆς ἐκ δοκῶν ναῷ, ἐκτισμένῳ ἐπὶ τῆς θέσεως ἀρχαίου μοναστηρίου.

Ἐὰν ἐκλέξωμεν ὅπως ἐπισκεφθῶμεν τὸν πενιχρὸν ναὸν ἐν μιᾷ τῶν μεγάλων ἑλληνικῶν ἑορτῶν, θέλομεν εὕρει ἀκόμη ἐκεῖ πᾶσαν τὴν διακόσμησιν τῶν ἀρχαίων τελετῶν, καὶ εἶδος μεγαλοπρεπείας, καμφθείσης ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐπηρειῶν τοῦ χρόνου. Ὁ Ἱεράρχης καθηται ἐπὶ ἀρχαίου θρόνου περισωθέντος ἐκ τοῦ μεγάλου ναυαγίου· οἱ διάκονοι θέτουσιν ἐπὶ τῶν ὤμων του ὁλοσυρικὸν μετὰ χρυσῶν ἀνθέων χιτῶνα, ἠνεῳγμένον πλαγίως ὡς εἰς τοὺς πρώτους χρόνους, καὶ προσδεδεμένον διὰ σφαιροειδῶν κωδωνίσκων πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ χιτῶνος τοῦ Ἀαρών· φέρουσι τὸ ὠμοφόριον, ἀργυροῦν ὅρασμα, ἔνθα εἶναι ἐγκεκολλαμμένα τὰ ἅγια λείψανα, τὸν μετὰ πολυτίμων λίθων ποιμενικὸν σταυρόν, τὸ σκῆπτρον, ῥάβδον ἀπαλήγουσαν εἰς δύο ὄρεις ἐν εἴδει κηρυκείου, ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν ἀρχιερατικὴν ῥάβδον τῶν δυτικῶν. Τέλος ὁ πατριάρχης περιβάλλεται τὴν ἐξ ἐγαύστων ἀπαστράπτουσαν τιάραν, κεκοσμημένην διὰ τῶν εἰκόνων τῶν δώδεκα ἀποστόλων καὶ τοῦ ἀδαμαντίνου σταυροῦ ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ὡς ὑψίστη καὶ δριμεῖα χλεύη, σπινθηροβολεῖ ὁ ἐκ πολυέδρων ἀδαμάντων ἀε-

---

* τοῦ Ἀρσενίου Ἐπισκόπου Ἐλασσῶνος.

ΚΟΜΗΣ ΣΑΜΒΩΡ

(ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1883).

τός, ὁ αὐτοκρατορικὸς ἀετός, ὁ τοῦ Κωνσταντίνου ἀετός σφίγγων ἐν τοῖς γαμψοῖς του τὴν σφαῖραν. Ζηλότυπος ἀνάμνησις, καὶ ἀβλαβὲς σύμβολον αὐτοκρατορίας περιοριζομένη σήμερον ἐντὸς τῶν τεσσάρων τοίχων τοῦ πενιχροῦ ναοῦ. Οἱ ὑπ' αὐτὸν ἀρχιεπίσκοποι περικυκλοῦσι τὸν ποιμένα των, ἐνδεδυμένοι ἀρχαίας καὶ πολυτελεστάτας στολάς· οἱ διάκονοι ἕπονται αὐτῶν μελανειμονοῦντες, καὶ ἔχοντες τὰς μακρὰς κόμας των ἐριμμένας ἐπὶ τῶν ὤμων των. Αἱ ᾠδαὶ ἀντηχοῦσι καὶ ἡ ἀκολουθία ἄρχεται κατὰ τὴν πατροπαράδοτον λειτουργίαν. Θεωροῦντες ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν κηρίων καὶ τῶν νεφῶν τοῦ θυμιάματος, τοὺς ἀρχαϊκῶν χαρακτήρων ἱεράρχας τούτους, ἀκινήτους ὑπὸ τοὺς χρυσοῦς μανδύας των, καὶ τὰς μακρὰς καὶ πενθίμους καλύπτρας των, νομίζει ὅτι βλέπει τοὺς μακαρίους γηραιοὺς πατριάρχας κατελθόντας ἐκ τοῦ εἰκονοστασίου, ἔνθα τοὺς προσήλωσεν ἡ γραφὶς τῶν Βυζαντίνων ζωγράφων. Δι' ἑνὸς τῶν φαινομένων ἐκείνων τῆς ἐξομοιώσεως, ἅτινα ἡ φυσιολογία παραδέχεται χωρὶς νὰ δύναται νὰ τὰ ἐξηγήσῃ, τὰ ἱερατικῆς καὶ παγερᾶς μεγαλειότητος πρόσωπα ταῦτα, ἀφωμοιώθησαν, φαίνεται, πρὸς τὰ ἀπεικάσματα τῶν ἁγίων τοὺς ὁποίους συνήθως βλέπουσι. Τὰ πάντα δηλοῦσιν ἐνταῦθα τὴν ἐμμονὴν καὶ τὸ ἀναλλοίωτον· τὰ πάντα ἀπωθοῦσι τὴν ἰδέαν πρὸς τὸ παρελθόν. Ἔξωθεν, μακρὰν τοῦ τόπου τούτου συνέβησαν γεγονότα, ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις, τὰ ἤθη, αἱ ἰδέαι αἱ φυλαὶ ἐτροποποιήθησαν· ἀλλ' ἐνταῦθα εὑρισκόμεθα εἰς τὴν ἐπαύριον τῆς μεγάλης καταστροφῆς. Ὁ γέρων οὗτος ἱερεὺς ἀγνοεῖ τοὺς τέσσαρας αἰῶνας τῆς ὀθωμανικῆς κατακτήσεως, οὐδεμία πτυχὴ τοῦ χιτῶνός του ἤλλαξεν, οὐδεμία συλλαβὴ τοῦ βιβλίου του οὐδὲ εἰς ἦχος τῶν ᾠδῶν του· ἐν ᾧ Ὀθωμανὸς ἀστυνομικὸς κλητὴρ φρουρεῖ παρα τῇ θύρᾳ του καὶ Ὀθωμανὸς ἱερεὺς ἐκπέμπει τὴν παρατεταμμένην ἐκκλησίν του ἐκ τοῦ γειτνιάζοντος μιναρέ, ἐκεῖνος, θέτων ἐπὶ τοῦ μετώπου του τὴν μετὰ τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ τιάραν εὐλογεῖ τὸν λαόν του, καὶ πιστεύει εἰς τὴν ἐξουσίαν του, ὡς εἰς τὴν εὐλογίαν του. Γράφει πρὸς τὴν Χαλκηδῶνα καὶ τὴν Ἔφεσον (ὀνόματα μὴ ζῶντα πλέον ἢ μόνον δι' αὐτὸν) ὡς κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν μεγάλων οἰκουμενικῶν συνόδων, θεωρεῖ ὡς ἐπηληθευμένην ἐλπίδα ὅτι ὁ διάδοχός του καὶ οἱ διάδοχοι τοῦ διαδόχου του θὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν οἰκείαν παράδοσιν χωρὶς νὰ μεταβληθῶσιν οὔτε νὰ ἀπολεσθῶσι, πολὺν ἔτι χρόνον ἀφ' οὗ ὁ τελευταῖος Ὀθωμανὸς θὰ κοιμηθῇ ὑπὸ τὰς κυπαρίσσους τοῦ Ἐγιούμπ. Θεωρεῖ τις τὴν ἐξαίρεσιν ταύτην εἰς τοὺς κινητοὺς νόμους τοῦ κόσμου, τοὺς ἀνθρώπους τούτους, τὴν γλῶσσαν, τὰς τελετάς, τὰς ἐνδυμασίας, καὶ τοὺς χαρακτῆρας τούτους ἄλλης ἐποχῆς· ἀκουσίως ἡ φαντασία ἀπόλλυσι τὴν ἰδέαν τοῦ παρόντος, ἀνέρχεται τοὺς αἰῶνας, καί, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, ἐπανευρίσκεται ἀκόπως ἐν τῇ ἱστορίᾳ· ἃς ζητήσωμεν εἰς τὴν ἡμετέραν φαντασίαν νὰ σταθῇ κατὰ τὸ 1572 ἔτος, καθ' ἣν στιγμὴν ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ τόπῳ, καὶ μετὰ τῶν αὐτῶν τελετῶν ἐνεθρονίσθη ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας. Ἀλλὰ πρὶν ἢ παρουσιάσωμεν τὸν ἡμέτερον ἥρωα τοῖς ἀναγνώσταις ἀνάγκη νὰ τοῖς γνωρίσωμεν ἐν περιλήψει τὴν λυπηρὰν σκηνήν, ἐφ' ἧς ἐκλήθη νὰ δράσῃ.

(ἕπεται συνέχεια)

Η ΕΞ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ ΕΥΤΥΧΙΑ

Οὐ μακρὰν τῆς Νεαπόλεως ἐγείρεται ἀρχαία ἔπαυλις φεουδαλική, ἰδιοκτησία κληρονομικὴ τοῦ βαρώνου Κ..., ἀλλαζόνος βλαστοῦ μεγάλης τινὸς οἰκογενείας, ἔχοντος δὲ θυγατέρα τὴν Μαρίαν, νεάνιδα ὀκτωκαιδεκαετῆ, ὡραιότητος δὲ ἀξιοσημειώτου, καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀγωγὴ καὶ ἡ ἐπιτήρησις εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς δύο συγγενεῖς τοῦ βαρώνου, αἵτινες μετά τινων ὑπηρετῶν, ἀπετέλουν ἅπαν τὸ προσωπικὸν τοῦ πύργου τοῦ Κ...

Πρὸ τριῶν περίπου μηνῶν εἰς τὸν πύργον πάντες ἦσαν εὔθυμοι· ἐπρόκειτο νὰ ὑποδεχθῶσι τὸν μνηστῆρα τῆς Μαρίας. Διαπραγμάτευσις ἐγένετο μεταξὺ τοῦ βαρώνου καὶ γηραιοῦ τινος εὐπατρίδου ἐκ Γενούης, ὅπως ἑνώσωσι τοὺς οἴκους των διὰ συνοικεσίου. Αἱ διαπραγματεύσεις ἐτελείωσαν κατὰ τὰ παλαιὰ ἔθιμα καὶ οἱ νέοι ἔγειναν μνηστῆρες χωρὶς νὰ εἴδωσιν ὁ εἷς τὸν ἄλλον. Ἀνηγγέλθη δὲ ὅτι ὁ μελλόνυμφος Γ. Σ.... νέος ἀξιωματικὸς τοῦ Σικελιακοῦ στρατοῦ, ἤρχετο νὰ κάμῃ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπίσκεψιν εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνης, μεθ' ἧς ἤθελεν ἑνωθῆ, καὶ ὅτι ἔμελλε νὰ φθάσῃ τὴν μεσημβρίαν.

Ἐνῷ δὲ τὸν ἐπρόσμενον εἰς τὸν πύργον, ὁ δυστυχὴς νεανίας ἔπιπτε θῦμα φόνου.

Καθ' ὁδὸν εἶχε συναντήσει ἀξιωματικόν τινα τοῦ τάγματός του, ὀνομαζόμενον Φερδινάνδον Γ..., τὸν γενναιότερον στρατιώτην τοῦ στρατοῦ· πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος διευθυνόμενος ἀνέβη εἰς τὴν αὐτὴν ταχυδρομικὴν ἅμαξαν. Καθ' ὁδὸν οἱ δύο στρατιωτικοὶ διηγήθησαν τὰ συμβάντα των, καὶ ὁ κύριος Γ... δὲν παρέλειψε καὶ τὸν γάμον του μετὰ τῆς Μαρίας, ἣν οὐδέποτε εἶδεν, ἀλλὰ περὶ τῶν θελγήτρων τῆς ὁποίας εἶχε λάβει τὰς ἐπαγωγικωτέρας περιγραφάς. Διερχόμενοι δὲ στένωμά τι δασῶδες, αἴφνης ἴδον τὸ ὄχημά των νὰ σταματήσῃ, καὶ ληστὰς, οἵτινες τοὺς συνέλαβον· οἱ δύο ἀξιωματικοί, καλῶς ὡπλισμένοι, ὑπερησπίσθησαν γενναίως καὶ πολλοὺς τῶν ληστῶν ἐφόνευσαν, μέχρις οὗ ὁ Γ. Σ... ἐπληγώθη θανασίμως ὑπὸ σφαίρας. Ἔμελλε δὲ νὰ πέσῃ αἱματόφυρτος εἰς τὰς χεῖράς των, ὅτε ἡ ἐμφάνισις λόχου τινὸς ὁπλοφόρων, ἐλκυσθέντων ἐκ τοῦ θορύβου τῆς μάχης, ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τοὺς ληστάς. Ἔσπευσαν περὶ τὸν πληγωθέντα, πλὴν πᾶσα περιποίησις ἀπέβη ἀνωφελής. Ἐξέπνευσεν εἴς τι ξενοδοχεῖον πλησιόχωρον, ἔνθα τὸν μετέφερον διὰ νὰ τὸν περιποιηθῶσιν ὅσῳ τὸ δυνατόν.

Ὀλίγας δὲ στιγμὰς πρὶν ἢ μεταβῇ εἰς τὴν αἰωνιότητα ὁ Γ. Σ... αἰσθανόμενος τὸν θάνατον πλησιάζοντα, παρεκάλεσε τὸν Φερδινάνδον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν πύργον τοῦ Κ... καὶ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν αἰτίαν τῆς βραδύνσεώς του. Οὗτος δὲ δοὺς τὸν

τελευταῖον ἀσπασμὸν εἰς τὸν δυστυχῆ σύντροφόν του, ἤρχισε νὰ ὁδεύῃ σκεπτόμενος ὁποίαν δυσάρεστον παραγγελίαν εἶχε νὰ ἐκτελέσῃ· ἡ ἀποστολή του ἔμελλε νὰ μεταβάλῃ εἰς θλῖψιν τὰς ἀγαλλιάσεις τῶν κατοίκων τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἐπαύλεως.

Ἦν ἡ ἐννάτη ὥρα τῆς ἑσπέρας, ὅτε ὁ Φερδινάνδος παρουσιάσθη εἰς τὸ δρύφρακτον τοῦ πύργου· μόλις δ' ἔλαβε τὸν θώμιγκα τοῦ κώδωνος ἵνα τὸν κρούσῃ καὶ πάραυτα πλεῖσται φωναὶ ἀνεβόησαν... «Ἦλθεν, ἦλθεν!»

Μετά τινας στιγμὰς, ὁ βαρῶνος ἔσπευσε πρὸς ἐνταμωσίν του αὐτοπροσώπως, ὑπερπληρώσας αὐτὸν διὰ τῶν φιλοφρονήσεών του. Ὁ Φερδινάνδος εἶδεν ὅτι τὸν ἐξελάμβανον ἀντὶ τοῦ Γ... καὶ μὴ ἔχων θάρρος νὰ εἴπῃ τὸ συμβὰν, ἀφέθη νὰ τὸν εἰσάξωσιν εἰς τὴν αἴθουσαν, ὅπου ἦτον ἡ Μαρία.

Τὴν παρετήρησε στιγμιαίως... Ἡ ψυχή του ὁλόκληρος ἀνεφλέχθη ἐν τῇ παρατηρήσει ταύτῃ καὶ οἱ ὀφθαλμοί του ἐσταμάτησαν ἐπὶ τῆς θελκτικῆς νεάνιδος. Αὕτη δὲ ὑψώσασα τοὺς κυανοὺς καὶ ὑγροὺς αὐτῆς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν ἱππότην ἄρησε νὰ ἐπανθήσῃ ἐλαφρὸν μειδίαμα ἐπὶ τῶν χειλέων της, ὥστε διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἔδειξεν εἰς αὐτὸν, πιστεύουσα αὐτὸν μνηστῆρά της, ὅτι ἡ θέα του δὲν τῇ ἦτο διόλου δυσάρεστος.

Ὁ Φερδινάνδος ἐσκέφθη ὅτι δὲν ἔπρεπε πλειότερον νὰ καταχρασθῇ τῆς ἀπάτης τοῦ βαρώνου, καὶ μὴ γνωρίζων τίνα τρόπον νὰ μεταχειρισθῇ ἵνα ἐξέλθῃ τῆς ψευδοῦς θέσεώς του, ἀπεφάσισε νὰ περιμείνῃ εὐνοϊκὴν περίστασιν ὅπως φύγῃ κρυφίως. Μεγαλοπρεπὲς δεῖπνον ἤρχισε νὰ διηγῆται μῦθόν τινα φαντασιώδη, μεγάλην ἐντύπωσιν προξενήσαντα εἰς τὴν ὁμήγυριν.

Ὁ Φερδινάνδος κατώρθωσε νὰ γίνῃ ἄφαντος, χωρὶς νὰ διεγείρῃ τινὸς τὴν προσοχήν.

Μεσονύκτιον ἐσήμαινεν εἰς τὸ ὡρολόγιον τοῦ πύργου, ὅτε ὁ θυρωρὸς εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἴθουσαν καὶ ἔδωκεν ἔντρομος εἰς τὸν βαρῶνον ἔγγραφόν τι, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὸ λέγειν του, τοῦ τὸ εἶχε δώσει ὁ Φερδινάνδος.

Ὁ βαρῶνος ἀνέγνωσε τὰς λέξεις ταύτας, γεγραμμένας διὰ μολυβδίδος: «Ἀπέθανον φονευθεὶς ὑπὸ λῃστῶν».

Ἡ ὀργὴ διεδόθη εἰς τὸν πύργον, ὑπῆρξε δὲ ἔτι πλέον μεγαλητέρα, ὅταν τὴν ἐπαύριον ἔμαθον ἐπισήμως τὸν τραγικὸν θάνατον τοῦ Γ. Σ...

Ἡ Μαρία πρὸ πάντων ἐθλίβη τὰ μέγιστα. Ἠγάπα ἐκεῖνον ὃν ἤδη ἔπρεπε νὰ ἐκλάβῃ ὡς φάσμα.

Ἀπὸ μέρους του καὶ ὁ Φερδινάνδος ἐθέλχθη εἰς ἄκρον ἐκ τῆς ὡραιότητος τῆς νεάνιδος, καὶ μετ' ὀλίγον τὴν ἔκαμε νὰ ἐννόησῃ τὴν ἀλήθειαν. Οἱ δύο νέοι συνηντήθησαν λαθραίως καὶ συνεννοήθησαν τόσον καλῶς, ὥστε, τέλος, προὶ ἐν τινα εὑρέθη κενὸς ὁ θάλαμος τῆς Μαρίας.

Παντοῦ ὁ λόγος διεδόθη, ὁ Μαρία ἐγένετο θῦμα τοῦ φάσματος.

Τέλος πάντων, πρὸ τινων ἡμερῶν, κομψός τις ἀξιωματικὸς, ὅστις ἦν αὐτὸς ὁ Φερδινάνδος ἀπεκάλυψεν ὅλον τὸ μυστήριον εἰς τὸν βαρῶνον καὶ ἐζήτησεν εἰς γάμον τὴν κόρην του, ἣν ἀφήρπασε διὰ νὰ μὴ τοῦ τὴν ἀποποιηθῇ.

Πρὸς τιμὴν τῆς οἰκογενείας του, ὁ γέρων βαρῶνος ὤφειλε νὰ συγκατατεθῇ καὶ ἐκτελέσθη ὁ γάμος ἐν τῇ μητροπόλει τῆς Νεαπόλεως, μεταξὺ τῆς νεάνιδος Μαρίας Κ... καὶ τοῦ Φερδινάνδου Γ...

(ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ)

ΠΡΟΚΟΠΗ ΣΤΕΙΡΑ
ΧΑΡΑΚΤΗΡ

Στεῖρος προκομμένος εἶν' ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ἡ προκοπὴ δὲν γεννᾷ, δὲν παράγει.

Προκοπὴ μέσα σὲ κεφάλι στείρου προκομμένου, εἶναι φῶς ἀπουκάτω σὲ μόδιον· ὁ τοιοῦτος εἶναι ἀνωφελὴς εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, λίγο ὠφέλιμος εἰς τὸν ἑαυτόν του τὸν ἴδιον, καὶ ἀνάξιος τῆς ἀλληλοβοηθείας τῶν συμπολιτῶν του. Ἀπαντῶντές των, ἠμποροῦμεν νὰ εἰποῦμε «κρίμα στὴν προκοπή του!». Εἰς δὲ τὸν θάνατό του, νὰ ἰδοῦμε φῶς τὸ ὁποῖον ἀνωφελῶς ἀνάφθηκε, καὶ ἀναποζήτητα ἐσβύσθηκε· ἐπειδὴ ποτὲ δὲν ἐφώτισε.

Εἶναι ἀληθινὸν ὅτι ὁ τοιοῦτος προκομμένος δὲν φταίει διὰ τὴν ἀγονιμότητα τοῦ νοός του. Ἡ φύσις του τοῦ ἔβαλε τὴν ἀγονιμότητα εἰς τὸ πλάσημό του, καθὼς ἔβαλε καὶ σε κάποια δένδρα τὴν ἀκαρπίαν. Ἀλλὰ κ' ἐγὼ συμμορφόνουμε μὲ τὸ κάμομα καὶ μὲ τὸ θέλημα τῆς φύσεως, ὅταν ἀψηφῶ ἐκεῖνα ποὺ αὐτὴ ἔκαμε ἀναξιοψήφιστο.

Ὁ κόσμος ἀδιαφορεῖ εἰς τὰ ὅσα ἔχεις: καὶ σὲ τιμᾷ καὶ σοῦ εὐγνωμονεῖ διὰ τὰ ὅσα δίνεις. Ἡ δὲ ἄγονη προκοπὴ ζῇ μόλις παρατηρημένη στὴν κοινωνία καὶ καταβαίνει βουβὰ στὸν τάφο, ἄγνωστη καὶ ἀμνημόνευτη. Παρατήρησε τὸν προκομμένον τοῦτον εἰς ὅλας του τὰς φάσεις. Εἶναι Θεολόγος; Παντοτινὰ κλεισμένος εἰς τὸ σπουδαστήριόν του, μέσ' στὴ βαθυά του βιβλιοθήκη, διαβάζει ἀκατάπαυστα καὶ πλουτίζει τὸν νοῦν του μὲ τὴν οὐράνια χωρογραφία, μὲ τὴν ἀνατομία τῆς Τρισυποστάτου Θεότητος, μὲ τὰ ὑπερφυῆ ὅλα... καὶ δὲν μᾶς ἔδωσε ποτὲ μιὰν ἰδέα ἰδική του περὶ τῶν τοιούτων, δὲν ἐδίδαξε ποτὲ οὔτε ἀπ' ἄμβωνος, οὔτε ἀπὸ καθέδρας, οὔτε ἄλλως πως μᾶς ὠφέλησε.

Εἶναι φιλολόγος; κἰωνίως καὶ τοῦτος ἐμελέτησε καὶ μελετᾷ τοὺς κλασικοὺς συγγραφεῖς παλαιοὺς καὶ νέους, Ἕλληνας, Λατίνους, Ἰταλοὺς, Γάλλους, Γερμανοὺς, Ἄγγλους.... Τὸ κεφάλι του εἶναι βιβλιοθήκη ὁλόκληρη· μὰ δὲν ἔγραψε ποτὲ μία γραμμὴ, δὲν ἐπρόφερε ποτὲ ἕναν λόγον.

Εἶναι ἐπιστήμων ὁποὺ δὲν μετέρχεται τὴν ἐπιστήμη του. Τεχνίτης ὁποὺ δὲν κάμνει τὴν τέχνη του... Δές τον, ἀναγνώστη μου, σ' ὅλα του τὰ στάδια τὸν πολυειδῆ, ἀλλὰ παντοῦ ὅμοιον τοῦτον στεῖρον. Αἴ, πόσο ἤθε' δόσεις νὰ τόνε πάρῃς; Μία δεκάρα; Ὦ φίλε μου, ἐξόδεψε καλήτερα τὴ δεκάρα.

(ἐξ ἀνεκδότου συλλογῆς χαρακτήρων)

1884. ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΣ

Η ΠΡΟΓΕΓΡΑΜΜΕΝΗ

—

Διήγημα ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

ὑπὸ Ν. Β. ΠΑΓΚΩΣΤΑ

(Συνέχεια)

— Ναί, προγεγραμμένος!

Ἐὰν πάντα τὰ ἔμψυχα ὄντα, τὰ κατοικοῦντα τὸ διάστημα, συνεφώνουν νὰ μὲ ἀναγορεύσωσι βασιλέα, ὀλίγον ἤθελον κολακεύσει τὴν ὑπερηφάνειαν μου ἡ ἡ γυνὴ αὕτη ἀναγορεύουσά με προγεγραμμένον.

* * *

Ναί, ἀπεκρίθην, προγεγραμμένος....

Ἀλλὰ, προσέθεσα, ἐνταῦθα εἶναι ἡ εὐδαιμονία!

Ὅταν ἔχῃ τις καρδίαν καθαρὰν, καὶ ἀναμνήσεις οὐδένα καθαπτομένας, ἡ εὐδαιμονία πανταχοῦ ὑπάρχει, εἶπεν ἡ Στέλλα.—Καὶ ἐγὼ αὐτὸ νομίζω· ἀλλὰ δὲν ἤθελον, ἐν τούτοις, νὰ εἴπω τοῦτο, καὶ αὕτη ἐπομένως ἐλανθάσθη. Δὲν μὲ προσεκάλεσε νὰ καθήσω πλησίον αὐτῆς, ἀλλ' ἐκινήθη κίνησιν μικρὰν, ἵνα μοὶ δώσῃ θέσιν· ἐκάθησα, τὴν ἐπλησίασα καὶ ἄγνωστός τις συγκίνησις διέτρεξε τὰς ῥλέβας μου. Τὸ τῆς καρδίας κενὸν ἐπληρώθη.

Ἂν καὶ οὐδέποτε εἴδομεν ἀλλήλους, ἐφαίνετο ὅτι πολλὰ εἴχομεν νὰ εἴπωμεν, καὶ ἐν τούτοις ἐσιωπῶμεν.

... Ἡ Στέλλα ἐθορυβήθη, ἐταράχθη, συνεκινήθη, ἴσως.... ἐζήτει μέσον ἀποφυγῆς, καὶ ἡ χεὶρ αὐτῆς ἔφερε τὸ βιβλίον τῆς ἐπὶ τῶν γονάτων αὐτῆς· ἠνεώχθη εἰς τὸ μέρος ἔνθα ὁ Βέθερ βλέπει τὴν Καρλίναν πρῶτον ἤδη, διότι τὸ βιβλίον τοῦτο ὁ Βέρθερ· προσήλωσα ἐπὶ τῆς σελίδος ταύτης τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ τοὺς ἐπανέφερα ἐπὶ τῆς Στέλλας. Ἡ Στέλλα ἀνεστέναξε.

Καὶ τοῦτο εἶναι ὁ Βέρθερ, εἶπον παρουσιάζων αὐτῇ τὸν τόμον τοῦ Λοθελύ.— Ὁ φίλος τῶν δυστυχῶν, εἶπεν ἡ Στέλλα.... Ἠράσθητε λοιπὸν: ὑπέλαβε ζωηρῶς· καὶ ἡ ἐρώτησις αὕτη ἦτο τοσοῦτον προπετὴς, ὥστε ἠρυθρίασα. Ἡ Στέλλα δὲν ἀπεκρίθη· ἀπέσπασεν ἐκ τῆς κυνοσβάτου ῥόδον ἄγριον καὶ τὸ ἀπεφύλλισεν Ὅταν ἐπανέφερεν ἐπ' ἐμοῦ τοὺς ὀφθαλμούς της κατενόησεν ἀναμφιβόλως διὰ τῆς ταραχῆς τῆς ταραττούσης με, ὅτι ἐμάντευσα τὴν ὀλεθρίαν ἀλληγορίαν αὐτῆς, καὶ ἔσφιγξε τὴν χεῖρά μου μετὰ τρυφερότητος, διότι οἱ δυστυχεῖς ἀγαπῶσι τοὺς μαντεύοντας αὐτούς. Συνήγαγον τὰ τοῦ ῥόδου φύλλα καὶ τὰ ἐπέθεσα ἐπὶ τῆς καρδίας μου, ἀπὸ πολλοῦ ταῦτα ἐμαράνθησαν, ἀλλ' ὑπάρχουσιν εἰσέτι ἐκεῖ μετὰ μιᾶς τῶν χειρίδων, τοῦ ἐρωτικοῦ μέλους καὶ τῆς πρασίνης αὐτῆς ταινίας.

Ὅταν ὁ ἥλιος ἐκρύβη ὄπισθεν τοῦ ὄρους, ἡ Βριγίττη εἰδοποίησε τὴν Στέλλα, ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν καλύβην· τὸ πᾶν ἤθελον δώσει ἵνα συνοδεύσω τὴν Στέλλα, ἀλλ' ἐπεθύμουν μᾶλλον νὰ καταστρέψω τὴν ζωήν μου ἢ νὰ τὴν δυσαρεστήσω· τὴν συνεβουλεύθην διά τινος μυστηριώδους βλέμματος, καὶ αὕτη ἐφάνη ὅτι μοὶ ἀπεκρίνετο: Διατὶ ὄχι; — Διότι ἡ ἄρνησις εἶναι ἀλλότριος εἰς τὰς εὐγενεῖς ψυχάς.

Ὀλίγον ἠνοούμην ὑπὸ τοῦ ἔρωτος.... Γνωρίζω ὅμως ὅτι ὑπάρχουσιν εὔνοιαί τινες αὐτοῦ λαμπραὶ, εὔνοιαι αἵτινες παραχωροῦσιν ὅλα τὰ μέσα, αἵτινες μεθύουσιν ὅλας τὰς αἰσθήσεις, αἵτινες φέρουσι τὴν ψυχὴν εἰς ἡδονικὴν ἔκστασιν, αἵτινες λαμπρύνουσιν ἡμᾶς διὰ λάμψεως ἀποθεωτικῆς.... Ἀλλ' ἀμφιβάλλω, ἐὰν ὁ ἔρως ἔχῃ τι ἡδύτερον τῶν ἀφελῶν καὶ ἀγνῶν τούτων ἡδονῶν, αἵτινές εἰσίν ἔτι ἡ ἐπιθυμία καὶ ἤδη ἡ εὐτυχία. Ἡ ἠδυπάθεια ἔχει τι πικρὸν καὶ ὀδυνηρὸν, εἶναι τελειοτέρα, ἀλλὰ δεινοτέρα· ὅταν γεύηταί τις ταύτην, δὲν ἔχει πλέον τὴν δύναμιν νὰ τὴν αἰσθανθῇ, καὶ ἅμα κατορθώσῃ τοῦτο ἀφανίζεται· εἶναι φλὸξ, ἥτις καταβιβρώσκει καὶ ἥτις σβέννυται. Ὦ! ἐπιποθῶ μᾶλλον τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἡ Στέλλα ἀνήρχετο τὴν εἰς τὴν καλύβην ἄγουσαν δύσκολον ἀτραπὸν· ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ βραχίονός μου, ὅστις ἔθλιβε τὸν ἑαυτῆς· ἡ ἀναπνοή της ἐπέψαυε τὴν παρειάν μου, ἀνέπνεον τὴν ζωήν της καὶ αἱ ψυχαὶ ἡμῶν συνεχέοντο εἰς μικρὰν ἑνότητα ἰδεῶν. Πόσον ἤμην εὐτυχής!

Ἡ καλύβη περιεκυκλοῦτο ὑπὸ αἰγοκλιμάτων καὶ ἀνθουσῶν κυτισῶν ἀποκρυπτουσῶν αὐτὴν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν· τὸ ἐσωτερικὸν ἦτο ἁπλούστατα διεσκευασμένον, ἀλλ' ἡ μετρία αὕτη διασκεύασις δὲν ἐστερεῖτο κομψότητος· ἡ αὐτὴ πολυτέλεια ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν καλύβην τῆς Στέλλας, ἢ πολυτέλεια τῆς ἀτυχίας, ἥτις περικυκλοῦται ὑπὸ τέχνης παρηγόρου. Ἐν αὐτῇ παρετήρησα ἅρπαν, βιβλία, πρὸς δὲ διαγράμματα μουσικῆς καὶ ἰχνογραφίας παριστώσας τὰς ὡραιοτέρας τοποθεσίας τοῦ ὄρους.— Ἀμφίβαλον περὶ τούτου.— Καὶ ἐγὼ προγεγραμμένος, εἶπον χαμηλῇ τῇ φωνῇ. – Αὕτη μὲ διέκοψε, θέσασα τὴν χεῖρά της ἐπὶ τοῦ στόματός μου.... Τὰ χείλη μου ἔψυχαν τὴν χεῖρά της! ..

Ἦτο ἀργά· ἐζήτησα τὴν ἄδειαν νὰ ἐπανέλθω. — Συχνὰ, εἶπεν ἡ Στέλλα.— Καθ' ἑκάστην, ἀπεκρίθην.— Μετ' ὀλίγον, ὑπέλαβεν.— Ὦ! αὔριον ... πόσον ἡ νὺξ μοὶ ἐφάνη μακρά!

Ἀνεχώρησα, καὶ οἱ ὀφθαλμοί της μὲ ἠκολούθησαν μέχρις ὅτου εἰσῆλθον εἰς τὸ δάσος.

* * *

Ἡ Νὺξ ἐκείνη ἦτο ποιητική....

Ἡ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου κινουμένη ἐλάτη, τὸ ἀφ' ὑψηλῶν βράχων καταπίπτον ὕδωρ, ἡ ἐν τοῖς φυλλώμασι θρηνοῦσα τρυγὼν, τὰ πάντα ἐλάλουν περὶ τῆς Στέλλας.

Ὅταν ἔφθασα εἰς τὴν καλύβην, ἠνέῳξα τὸ παράθυρόν μου· ἐπρόφερον σιγὰ τὸ ὄνομα αὐτῆς καὶ ἐνόμισα, ὅτι ἡ φύσις ἅπασα τὸ ἤκουσεν!

* * *

Ἀλλ' ἂν αὕτη ἄλλον ἠγάπα! Οὐχὶ ἡ ὀλεθρία αὕτη ὑποψία δὲν θὰ μαράνῃ τὴν εὐτυχίαν μου! Θ' ἀποβάλλω τὰς θανασίμους ταύτας χειμέρας. Ἡ Στέλλα δὲν ἠράσθη εἰσέτι.

Ἔφθασα παρὰ τῇ κυνοσβάτῳ. Ἔδρεψα ἓν ῥόδον καὶ τὸ ἀπεφύλλισα ἀσκόπως. Ἔδρεψα ἕτερον, μετὰ ταῦτα τρίτον, καὶ οὕτως ὁλόκληρον τὸ δενδρίον. Ἀνεκάλουν τὴν ἄφωνον

ἐκείνην ἀπάντησιν τῆς Στέλλας. Ἐπειρώμην νὰ ἐπαναφέρω ἐμαυτὸν εἰς τὴν στιγμήν, καθ' ἣν αὕτη τὸ ἔπραξε, καὶ μακρόθεν ἠρεύνουν τὴν ψυχήν της, ἵνα ἐξηγήσω τὸ μυστηριῶδες πρόβλημα, τὸ ὁποῖον τὴν ἐποιοῦσαν τόσῳ ἁπλοῦν. Πιθανόν, εἶπον, ἀποβάλλων μετ' ἀγανακτήσεως τὰ ῥόδα, ἃ εἶχον ῥίψει πρὸ τῶν παδῶν μου, πιθανὸν νὰ τὴν ἐμάντευσα κακῶς.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς, καθ' ἣν κατέλιπον ἐκείνην, μέχρι ταύτης, περὶ αὐτῆς μόνον ἠσχολούμην, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐπεθύμουν ἢ νὰ τὴν ἐπανίδω· καὶ ὅταν παρετήρησα τὴν καλύβην, κατελήφθην ὑπὸ ἀκουσίου φόβου καὶ ῥρίκης. Ἔμεινα ἀκίνητος ὑπὸ τοῦ τρόμου, ὡς ἐὰν ἀνεγίνωσκον εἰς τὴν θύραν τῆς ταπεινῆς ταύτης κατοικίας, κατοικουμένης ὑπὸ ἀγγελικοῦ πλάσματος, τὴν ἐπιγραφὴν τῆς Κολάσεως τοῦ Δάντου.

Ἀλλὰ τίς λοιπὸν ἡ φύσις τοῦ ἀνεξηγήτου τούτου προαισθήματος, ὅπερ καταδεικνύει περὶ ἡμᾶς τὰς δυστυχίας τοῦ μέλλοντος καὶ τὸ ὁποῖον προβλέπει τὰ εἱμαρμένα βουλεύματα, ἵνα μᾶς παρακολουθῇ ἐπιφέρον ἄφατον λύπην;

Ἡ Στέλλα ἐκάθητο καὶ ἰχνογράφει. Προὐχώρησα ἀκροποδητὶ καὶ ἐστάθην ὄπισθεν αὐτῆς. Αὕτη ἐστράφη καὶ μ' ἐχαιρέτησε διὰ μειδιάματος. Ἡ ταραχή μου ὀλίγον κατεπραΰνθη, ἢ μᾶλλον παρεχώρησε θέσιν τινὰ εἰς ἡδυτέραν ταραχήν· ἀλλὰ τὸ μειδίαμα τῆς Στέλλας μ' ἐμηδένισεν.

Εἰς τὸν ἔρωτα ἐνυπάρχει ταρακτική τις καὶ πυρετώδης κρίσις, διεγείρουσα ἰσχυρῶς τὴν ψυχήν, ἐξαφανίζουσα τὰς συνήθεις ἐντυπώσεις. Αἱ ἀσαφεῖς καὶ συγκεχυμέναι ἰδέαι οὐδὲν πλέον ἴχνος ἐν τῇ μνήμῃ καταλείπουσι, τὸ σῶμα καταβάλλεται, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐπισκοτίζονται, τὸ αἷμα ταχύτερον κυκλοφορεῖ καὶ ζέον συῤῥέει εἰς τὴν καρδίαν....

Εἴσθε ἀνήσυχος, μοὶ εἶπεν ἡ Στέλλα.

Ἔλαβον τὴν χεῖρα αὐτῆς, καὶ ἡ ἐντύπωσις, ἥτις συνέχεε τὰς διανοίας μας, ἦτο ταχυτέρα τῆς ἀστραπῆς αὐτῆς.

Προὐχώρησα βήματά τινα καὶ ἐκαθέσθην παρ' αὐτῇ.

Εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τῆς ἰχνογραφίας αὐτῆς· προσήλωσα καὶ τοὺς ἰδικούς μου, διότι δὲν ἐτόλμων νὰ τοὺς στρέψω πρὸς αὐτήν, καὶ ἠδυνάμην βλέπων ὅτι ἔβλεπε· μοὶ ἐφαίνετο ὅτι τὰ βλέμματά της κατέλιπον ἐν αὐτῇ ἐντύπωμά τι ἰδιαίτερον, σύμφωνον πρὸς τὴν διάνοιάν μου, χαρακτῆρα μυστηριώδη, ὃν ἐγίνωσκον ν' ἀναγνώσω. Ὁποία ἡ ἔκπληξίς μου, ὅτε ἀνεγνώρισα εἰς τὸ ἰχνογράφημα τοῦτο τὴν σκιαγραφίαν τῆς πρώτης ἡμῶν συνεντεύξεως εἰς τὴν ἄκραν τοῦ μικροῦ ἀγροῦ τῆς Βριγίττης!

— Τί! εἶπον, ἡ Στέλλα ἐνησχολεῖτο....

— Ἡ ἄποψις εἶναι εὐάρεστος, εἶπεν ἐρυθριῶσα.

— Καὶ ἡ ἀπομίμησις ἔξαισία!

— Σᾶς τὴν προωρίζον, ἀπεκρίθη.

Ἔγραψα ὑποκάτω: **Souvenir** .... ἡ γραφίς μου διέφυγε τῶν χειρῶν μου.

Souvenir d' amité, εἶπε καὶ ἔγραψεν ἡ Στέλλα. Ἐὰν δὲν ἤμειβε τὴν παραφορὰν μου, ἤθελον πέσει πρὸ τῶν ποδῶν της.

Ἐπλησίασε τὴν ἅρπαν αὐτῆς, ἥτις ἐξέβαλε φθόγγους θελκτικούς, καταπραΰνοντας τὴν ταραχὴν τῶν αἰσθήσεών μου, καὶ ἀντικαταστήσαντας τὴν ἀφόρητον ἐκείνην φρενητίασιν διὰ βαθείας συγκινήσεως. Οὐδέποτε ἤκουσα μουσικὴν χωρὶς νὰ νομίζω ἐμαυτὸν εἰς καλλιτέραν κατάστασιν.... Ἐπειρώμην ν' ἀτενίσω τὴν Στέλλα, καὶ τὸ αἴσθημα, ὅπερ μοὶ ἐνέπνευσεν, ἦτο ἀγνὸν ὡς αὕτη. Ἡ οὐρανία ἔκφρασις, ἥτις ἐνεψύχου τὴν μορφὴν αὐτῆς καὶ ἥτις ἦτο διακεχυμένη ἐφ' ὅλου τοῦ ἀτόμου της, ἤθελεν ἀναγκάσει καὶ αὐτὰς τὰς μοχθηροτέρας ψυχὰς διὰ τῆς δυνάμεως τῆς ἀρετῆς νὰ τὴν σέβωνται.

Ἠσθάνθην ὅτι ἤμην ἥσυχος, καὶ ὅτε ἄφησε τὴν ἅρπαν της, ἤκουον εἰσέτι.

Ἡ συμπάθεια προδιαθέτει πρὸς τὸ θάῤῥος, καὶ στιγμή τις ἐγκαταλείψεως ὑπερπηδᾷ πάσας τὰς συνηθείας τῆς κοινωνίας. Τῇ ὡμίλησα περὶ τῶν γονέων μου, τῆς ἀδελφῆς μου, τοῦ Λοβελύ· συνεκλαύσαμεν, διότι ἐκαταλαμβάνομεν, ὅτι δὲν ἠδυνάμεθα πλέον νὰ ζήσωμεν ὁ εἷς ἄνευ τοῦ ἄλλου.

Ἐρᾶται τις ταχέως, ὅταν δύω μόνον ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχωσι, καὶ ὅταν ἔχῃ ἀνάγκην νὰ ἐρασθῇ.

Ὅτε ὁ καύσων τοῦ ἡλίου ἐμετριάσθη ὀλίγον, καθότι ἡ ἑσπέρα ἐπλησίαζεν, ἐξήλθομεν τῆς καλύβης καὶ ἐπεριπατήσαμεν εἰς τὰ πέριξ αὐτῆς.

Εἰς τὰ ὄρη ὑπάρχει ἄνθος τι, τὸ ὁποῖον σχεδὸν αὐξάνει μόνον εἰς τὰ ἀπόκρημνα μέρη καὶ ἐν τῇ ἄμμῳ· τὸ φυτὸν τοῦτο καλεῖται ἀγκωλία, τοῦ ὁποίου τὸ ἐκκοπὲν μέρος, ἐξαρτώμενον ἀπὸ κλώνου ἀσθενοῦς καὶ λεπτοῦ, ἐπαναπίπτει αἴφνης εἰς τὴν γῆν, ὡς ἐὰν κατεθλίβετο ὑπὸ τὸ βάρος του· καὶ τὸ φυτὸν τοῦτο εἶναι τὸ πρόβλημα τῆς ζωῆς, ἥτις ἔπαυσεν ἤδη νὰ ἦναι εὐτυχής. Ἡ Στέλλα ἠγάπα τὸ θλιβερὸν τοῦτο ἄνθος, καὶ μοὶ ἔδειξεν ἕν, ὅπερ ἦτο εἰς τὸν βράχον.

Ἀνεῤῥιχήθην μέχρις αὐτοῦ καὶ τὸ ἀπέκοψα· ἀλλὰ, ἐπιστρέφων, ἐπειδὴ οἱ κακῶς στερεωμένοι λίθοι ὑπεχώρουν ὑπὸ τοὺς πόδας μου, ἀνεχαιτίσθην ὑπὸ βάτων, αἵτινες μ' ἐπλήγωσαν ἐλαφρῶς καὶ σταγὼν αἵματος ἔπεσεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἀγκωλίας· ἤθελον νὰ τὸ ῥίψω· ἀλλ' ἡ Στέλλα ἐδράξατο αὐτοῦ ζωηρῶς καὶ τὸ ἔθεσεν εἰς τὸν κόλπον αὐτῆς.

* * *

Ἡμέραν τινὰ ἐξῆλθον ἐνωρὶς, καὶ ἐβάδιζον ἀσκόπως εἰς τὸ δάσος. Ὁ Λοβελὺ μὲ παρετήρησε καὶ ἦλθε πρός με· ἀλλ' ἤμην πολὺ μακρὰν τῆς Στέλλας ὥστε οὐδὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ. Λαβὼν δὲ τὴν χεῖρά μου· Ὑποφέρεις, εἶπε.—Ἐγὼ δὲ τὴν ἔφερον ἐπὶ τοῦ στήθους μου.—Ἀγαπᾷς, προσέθεσεν ὁ Λοβελύ, καὶ μ' ἐθεώρησε μετ' ἀνησύχου οἴκτου.

Ναί! ἀγαπᾷς! ὦ! δυστυχία εἰς σέ, δυστυχία εἰς πάν ἐν τῇ φύσει ἀγαπῶν.

Ἡ καρδία του ἦτο κατασυντετριμμένη· ὁ τόνος τῆς φωνῆς του εἶχέ τι λυπηρὸν, καὶ ὅταν ἡ ἠχὼ ἐπανέλαβε τὴν ἀρὰν ταύτην, ὡς πένθιμόν τινα στεναγμὸν, ῥῖγος ῥρίκης ἐπάγωσε τὸ αἷμά μου.

—Ναὶ, δυστυχία εἰς πάντα ἀγαπῶντα! γνωρίζεις τὸ ὀλέθριον τοῦτο πάθος, τὸ ὁποῖον καταβιβρώσκει, τὸ ὁποῖον ἐξασθενεῖ τὰς αἰσθήσεις, τὸ ὁποῖον ἀπανταχοῦ ἐπιφέρει κακόν; ἔθεσες τὰ χείλη σου ἐπὶ τοῦ ποτηρίου τούτου τῆς πικρίας;

Ὡς σύ, ὅταν ἡ πρώτη λάμψις τοῦ ἔρωτος ἐθέρμανε τὰς αἰσθήσεις μου, ἐμειδίασα πρὸς τὸν μέλλον καὶ ἀπεκοιμήθην ἐν τῇ εὐτυχίᾳ μου· ἀλλ' ἦτο παιδικὸν ὄνειρον, διότι δὲν ὑπάρχει ἔρως εὐτυχὴς ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἰδὲ μᾶλλον πῶς ἀπεκρούσθη ὑπὸ πάντων τῶν συμβάντων, πῶς ἀνετράπη ὑπὸ πασῶν τῶν τρικυμιῶν! πῶς φαίνεται πληγεὶς ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης αἰωνίου ἀναθέματος!

Ἰδὲ πῶς τὰ πάντα συνώμοσαν, ἵνα τὴν λάμψιν αὐτοῦ δηλητηριάσωσιν, ἵνα τὰς ἡδύτητας εἰς πικρίας μεταβάλωσιν!

Ἐπαρουσιάσές ποτε εἰς τὸν νοῦν σου τὴν ἐρωμένην σου, κειμένην ἐπὶ τοῦ κραββάτου τοῦ θανάτου, παλαίουσαν πρὸς τὴν παρακολουθοῦσαν αὐτὴν λύπην, πρὸς τὸν καταθλίβοντα αὐτὴν θάνατον, ἀγωνιζομένην ὅπως ἀναλάβῃ τὴν ὑπεκφεύγουσαν αὐτῇ ὕπαρξιν, ὑψοῦσαν πρὸς σὲ χεῖρα, ἥτις δὲν σὲ εὑρίσκει, στρέφουσαν πρὸς σὲ βλέμμα, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται πλέον νὰ σὲ ἴδῃ, καὶ ἐκπνέουσαν πνοήν, ἣν οὐδέποτε πλέον θέλει παρακολουθήσει στεναγμός;

Ἀρκεῖ! Λοβελύ, ἀνέκραξα, μὲ κατασπαράττεις.

— Ὦ! Ἐὰν ἐγνώριζες τὴν μανίαν τῆς ζηλοτυπίας, ἐὰν ἐστέναζες δι' ἔρωτα ἀπατηλὸν καὶ ἠδύνασο νὰ συγκρίνῃς πρὸς τὰς ἀλγηδόνας ταύτας τὴν ἀσθενῆ θλῖψιν τῶν δακρύων δι' ἐρωμένην, ἥτις δὲν ὑπάρχει πλέον...

Ἄκουσον καλῶς! Τὸ νὰ ἦναί τις κεχωρισμένος τοῦ ἡμίσεος τῆς ψυχῆς του διὰ τῆς βδελυροτέρας ἀπιστίας· νὰ ἐρωτᾷ καρδίαν οὐδὲν τῶν ὅσα ἠσθάνθη ἀναμιμνησκομένην· νὰ ἐγκλείῃ τὰ δάκρυά του εἰς τὸ στῆθός του, ἐνῷ ἡ ἄπιστος φρίσσει ἀπὸ ἡδυπάθειαν ὑπὸ τὰ χείλη νέου ἐραστοῦ· νὰ μαραίνηται ἐγκαταλελειμμένος, ὅταν αὕτη ὑπάρχῃ δι' ἄλλον· νὰ ἦναι μεμονωμένος, ὅταν αὕτη ζῇ μετ' ἄλλου! ἰδοὺ τὸ ἐπίμετρον τῆς ἀτυχίας!.. Καὶ, σκεπτόμενος στιγμήν! τίς γνωρίζει ἐὰν ἤδη δὲν ἀπέκτησεν αὕτη ἀντίζηλόν σου;... Τίς ἠξεύρει, ἐὰν δὲν στέφῃ αὐτὸν διὰ τῶν ἀνθέων, ἅτινα συνέλεξας χθὲς δι' αὐτὴν καὶ ἐὰν δὲν σπαίρῃ ὑπὸ ἔρωτος εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ;...

Λοβελύ, εἶπον ἀπωθῶν αὐτὸν, ἄφησόν με! μ' ἐπλήγωσας...

Δὲν μὲ ἀγαπᾷς πλέον! εἶπεν ὁ Λοβελύ....

— Ὄχι, δὲν σὲ ἀγαπῶ πλέον....— καὶ κατηράσθην ἐμαυτὸν διὰ τὸν ῥενακισμὸν τοῦτον· ἀλλ' ὁ Λοβελὺ ἦτο ἤδη μακράν.

Ἡ ἀδικία αὕτη ἐπιβαρύνει σκληρῶς τὴν καρδίαν μου! ἔπασχε καὶ τὸν προσέβαλον... Τὸ λογικόν του ἔπαθε, καὶ παρώξυνα τὴν ἀσθένειάν του· ἀπὸ δύω ἤδη ἡμερῶν περιεπλανᾶτο εἰς τὸ ὄρος... Ἐλησμόνησε τὸ ἄσυλόν του, καὶ δὲν τῷ ἔπεινα φιλικὴν χεῖρα... Ἐπέχαιρον εἰς τὰς θλίψεις του, καὶ σκληρῶς τὸν ἀπώθησα... Πόσον φρικῶδες τὸ νὰ ἦναί τις ἔνοχος πρὸς ἐκείνους, οὓς ἀγαπᾷ, καὶ πόσον ἡ ἀνάμνησις αὕτη καταθλίβει!

Μ' ἐσυγχώρησεν ἐκτοτε, ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε θὰ συγχωρήσω ἐμαυτόν. Λοβελύ, τὸ δάκρυον τοῦτο εἶναι εἰσέτι δάκρυον μετανοίας!

Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔλειπε· κατὰ πᾶσαν ἑσπέραν τὸν προσεκάλουν, δὲν ἀπεκρίνετο· εἰσηρχόμην μόνος εἰς τὴν καλύβην ἀποκρύπτων ἀπὸ τὴν μητέρα αὐτοῦ τὴν ταραχήν μου.

* * *

Ἦτο ἐν τούτοις ὡραία τις ἑσπέρα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Σεπτεμβρίου· τρεῖς μῆνες παρῆλθον ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν εἶδον τὸ πρῶτον τὴν Στέλλαν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ μικροῦ ἀγροῦ τῆς Βριγίττης. Ἐστάθην ὅπου τὴν εἶδον· ἐκαθέσθην ὅπου ἐκαθέσθη· ἀνεκάλουν τοὺς πρώτους λόγους, οὓς μοὶ ἀπηύθυνε· τοὺς ἐπανέλαβον στεντορείᾳ τῇ φωνῇ· παρετήρησα τὴν κυνόσβατον, ἔστρεψα τοὺς ὀφθαλμούς, ἠγέρθην καὶ ἐπορεύθην πρὸς τὴν καλύβην. Ἦτο σκότος· ἐν τούτοις οὐδεὶς ὑπῆρχε, καὶ οὐδέποτε συνέπεσε νὰ εὕρω τὴν καλύβην ἔρημον, ἐὰν ἡ Βριγίττη καὶ ἡ Στέλλα δὲν ἦσαν εἰς τὸν ἀγρόν. Ἤμην βέβαιος ὅτι δὲν ἦσαν, ἀλλ' ἐπέστρεψα, καὶ κατεθλίβην, ὡς ἐὰν προσεδόκων ὅτι δὲν θὰ τὴν ἴδω.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΟΙΚΙΛΑ

Αἱ γυναῖκες καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἡλικίαν των φυλάττουσι τὴν μεγαλητέραν ἐχεμύθειαν, καὶ ὡς λέγει ὁ Φοντενέλλος, τοῦτο εἶνε τὸ μόνον μυστικὸν τὸ ὁποῖον διατηροῦσι μέχρι τοῦ τάφου. Πολλαὶ γυναῖκες, προσθέτει μοὶ ἐνεπιστεύθησαν τὰς σημαντικωτέρας των ὑποθέσεις ἐξ ὧν ἐκρέματο ἡ ζωή, ἡ τιμή, καὶ τὰ συῤῥέροντά των, πολλαὶ δὲ μοὶ ἐνεπιστεύθησαν καὶ αὐτοὺς τοὺς ἔρωτάς των, ἀλλὰ δὲν ἀπήντησα οὐδεμίαν ἔχουσαν τὴν γενναιότητα νὰ μοὶ εἴπῃ ἀκριβῶς τὴν ἡλικίαν της χωρὶς νὰ ὑπεξαιρέσῃ χρόνους τινάς.

ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΕΙΟΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

Ἤτοι γενικὸς περιγραφικὸς κατάλογος τῶν ἐν ταῖς ἀνὰ τὴν Ἀνατολὴν βιβλιοθήκαις εὑρισκομένων Ἑλληνικῶν χειρογράφων καταρτισθεῖσα καὶ συνταχθεῖσα ὑπὸ Α. Παππαδοπούλου Κεραμέως.

Κατ' ἐντολὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ φιλολογικοῦ συλλόγου καὶ τῇ φιλομούσῳ προσφορᾷ τοῦ κυρίου Θ. Μαυρογορδάτου ἐξεδόθη κατ' αὐτὰς τὸ πρῶτον τεῦχος καλλιτεχνικώτατα ἐκτετυπωμένον ἐν σχήματι 4ῳ μετὰ τεσσάρων χρωματολιθογραφικῶν πινάκων καὶ ἐκ σελίδων 66 ὅπερ ὡς γνωστὸν προωρίσται νὰ φέρῃ εἰς φῶς πάντα τὰ ἐν ταῖς ἐν τῇ Ἀνατολῇ βιβλιοθήκαις ἀνέκδοτα ἐκεῖνα καὶ ἄγνωστα χειρόγραφα πλουτίσαντα ἐν πολλοῖς τὰς τοῦ πολυπαθοῦς ὑμῶν ἔθνους πολλαχῶς καταδηωθείσας, λεηλατηθείσας καὶ ἤδη μόλις ἐκ τῆς τέφρας των ἀναγεννωμένας βιβλιοθήκας.

Τοιαῦται ἐθνωφελέσταται ἐκδόσεις τιμῶσι ἐπαξίως τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικὸν Σύλλογον, ὅστις ὡς πολικὸς ἀστὴρ διαχέει τὰς τηλεφανεῖς καὶ εὐεργετικὰς αὐτοῦ ἀκτί-

νας ἀνεσπέρως τοῖς ἐν τῇ ζοφώδει σκοτίᾳ κυμαινομένοις καὶ ὁμολογουμένοις διψῶσι τῶν πατρίων γραμμάτων δι' ὧν ἀναμφιλέκτως θὰ ἀναχθῶμεν εἰς τὸ περίβλεπτον ἐκεῖνο σημεῖον τῆς πατρῴας ἡμῶν εὐκλείας· οὐχ' ἥττονος τιμῆς ἄξιός ἐστι τῆς Ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης καὶ ὁ πάνυ φιλοτίμως ἀναλαβὼν πᾶσαν πρὸς τοῦτο σχετικὴν δαπάνην ἀνερχομένην ἐτησίως εἰς 150 Λ. Σ. οἷος ὁ μουσατραφὴς καὶ φιλογενέστατος κύριος Θ. Μαυρογορδάτος.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Περιοδικὸν τῆς ἐν Ἀθήναις Φαρμακευτικῆς Ἑταιρίας, κατὰ μῆνα ἐκδιδόμενον ἐπιμελείᾳ τῶν κκ. Κ. Π. Βρατίμου, Π. Ἀγγελοπούλου, Δ. Βαρούχα, Γ. Κατζίκη, ἐκ σελ. 32 σχημ. 8ον.

Χαιρετίζοντες τὴν ἔναρξιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἐπιστημονικοῦ τούτου τῶν παρ' ἡμῖν χειμικοφαρμακέων συγγράμματος οὗτινος ἡ ἔλλειψις μετὰ τὰς τελευταίας μάλιστα τῆς ἐπιστήμης προόδους ἐγένετο λίαν ἐπαισθητὴ καὶ τοῦ ὁποίου τὴν χρησιμότητα ἐπικροτήσαντες οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἡμετέρων ἐπιστημόνων εὐχαρίστως προσήνεγκον τὴν πεφωτισμένην καὶ πολύτιμον αὐτῶν συνεργασίαν ὡς ἐκ τῶν ἀμέσως κατωτέρω ἀναγραφομένων περιεχομένων τοῦ πρώτου ἐκδοθέντος τεύχους τοῦ ἐν λόγῳ συγγράμματος, συγχαίρομεν εἰλικρινῶς τοὺς ἀναλαβόντας τὴν διεύθυνσιν καὶ ἐν γένει τὴν περὶ τὴν ἔκδοσιν τῆς προόδου τοῦ ἔργου ἐπίβλεψιν, καὶ ἀδιστάκτως πεποίθαμεν ὅτι, οἱ ἀπανταχοῦ Ἕλληνες ἐπιστήμονες θέλουσι καταβάλλει πᾶσαν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν συνδρομὴν συντελοῦσαν εἰς τὴν ὑποστήριξιν καὶ τὴν πρόοδον αὐτοῦ.

Περιεχόμενα τοῦ Α'. τεύχους εἰσὶ τὰ ἑπόμενα. Προλεγόμενα τῆς ἐπὶ τοῦ Περιοδικοῦ Ἐπιτροπῆς. Περὶ τῆς δοκιμασίας Θειϊκῆς κινίνης ὑπὸ Α. Κ. Χρηστομάνου.

Περὶ Ὑοσκυάμου ὑπὸ τοῦ Δρος Δ. Χελιδράϊχ.

Περὶ τῆς διὰ Θειϊκοῦ βαρίου νοθείας τοῦ κρόκου ὑπὸ Γ. Ζαβιτσάνου.

Περὶ τοῦ χρώματος τοῦ ἐλαίου τοῦ λευκοκένδρου ὑπὸ Ξ. Λάνδερερ.

Περὶ Ἀνιχνεύσεως τοῦ ἐν τοῖς Οὔροις Ζακχάρου διὰ τοῦ χρωμακοῦ καλίου ὑπὸ Ξ. Λάνδερερ.

Περὶ βάρους τῶν Σταγόνων καὶ πίναξ τοῦ βάρους τῶν σταγόνων φαρμάκων τινῶν, ὑπὸ Κ. Π. Βρατίμου.

Λόγος ἐπικήδειος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ ἐν Πειραιεῖ ἱερῷ ναῷ Ἁγίου Κωνσταντίνου κατὰ τὴν κηδείαν τοῦ ἀποβιώσαντος Γεωργίου Διονυσιάδου.

ὑπὸ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΙΤΣΟΥ

ὑπουργ. γραμματέως.

Ἐπέπρωτο λοιπὸν ν' ἀποδώσω τὸ θλιβερὸν τοῦτο καθῆκον πρὸς Σέ, Γεώργιε, ὃν καὶ ἀδελφὸν ἠγάπησα καὶ ἐφίλησα καὶ ἀντὶ πανηγυρικοῦ καὶ ἀντὶ στεφάνου γάμου, φεῦ! ἐπέπρωτο ἐπικήδειον νὰ ἐκφωνήσω καὶ νεκρικὸν ἐπὶ τοῦ φερέτρου σου ν' ἀποθέσω στέφανον.

Ἐπέπρωτο, Σύ, ὅστις, ὅτε πρὸ ὀλίγων μηνῶν τὸ αὐτὸ θλιβερὸν καθῆκον ἀπέδιδον πρὸς τὴν ἀποβιώσασαν φιλτάτην ἀνεψιάν σου, ἔκλαιες καὶ ἐθρήνεις αὐτήν, Σύ, αὐτὸς νὰ προσκαλέσῃς ἡμᾶς τοσοῦτον ταχέως νὰ σὲ κλαύσωμεν, νὰ γίνῃς αἰτία ἐκπληρώσεως ὁμοίου θλιβεροῦ καθήκοντος καὶ εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ φύσις μειδιῶσα περιβέβληται τὴν ἀνθοστεφῆ ἐσθῆτά της, Σύ, ὡς ἄλλος ὁδοιπόρος, ὅστις διανύσας τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς ὁδοῦ καὶ ἐπὶ λόφου ἱστάμενος ἐπισκοπεῖ τῶν πέριξ καὶ ῥίπτων βλέμμα μὲν περιφρονητικὸν πρὸς τὸ διανυθὲν διάστημα, εὔελπι δὲ πρὸς τὸ διανυθησόμενον χαίρει καὶ ἀγάλλεται, πλὴν αἴφνης ὑπὸ κεραυνοῦ πλήσσεται καὶ πρηνὴς κατὰ γῆς πίπτει εἰς στιγμὴν καθ' ἣν περιχαρὴς ἀπεχαιρέτας τὴν νεανικὴν ἡλικίαν τὴν πλήρη τέρψεων, πλήρη διασκεδάσεων, πλήρη χρηστῶν ἐλπίδων περὶ τοῦ μέλλοντος τὴν ἀφροντιν, τὴν ζωηρὰν καὶ εἰσήρχετο εἰς τὴν ἀνδρικὴν, τὴν πολυάσχολον τὴν συνετὴν, τὴν σοβαρὰν τὴν πλήρη ἐκπληρώσεως καθηκόντων, ν' ἀπέλθῃς τοῦ κόσμου τούτου ὡς παροδικὸς ἐπ' αὐτοῦ προσκυνητής.

Πλὴν τοῦτο εἶναι φοβερὸν, τοῦτο εἶναι σπαραξικάρδιον!!!

Διότι ἂν τὰ δάκρυα καὶ οἱ στεναγμοὶ τῆς καρδίας, ἂν ἡ θλῖψις καὶ οἱ ὀλοφυρμοὶ ἠδύναντο νὰ κατευνασθῶσι πρὸ τῆς πικρᾶς ἀληθείας, ἂν ἡ συμφορὰ ἠδύνατο νὰ μετριασθῇ, ἔστω καὶ διὰ τῶν μᾶλλον φιλοσοφικῶν παραμυθιῶν, ὥ τότε ἤθελον ἀνακράζει, ὅτι ταῦτα πάντα εἶναι ὕβρις πρὸς τὴν δύναμιν ἐκείνην, ἥτις οὕτως τὰ τῆς δημιουργίας της ἐκανόνισε· πλὴν δυστυχῶς οὐδεμία δύναμις, οὐδ' αὐταὶ αἱ μᾶλλον φιλοσοφικαὶ παραμυθίαι δύνανται νὰ κατευνάσωσι ἢ μετριάσωσι ταῦτα πάντα, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ σπουδαιότεροι τῶν φιλοσόφων, οἵτινες τῶν πάντων περιεφρόνησαν καὶ τὰ πάντα παρεῖδον, μόνον καὶ μόνον πρὸ τῆς ὄψεως τοῦ θανάτου ἠττήθησαν καὶ ἡττηθέντες ἔκλαυσαν καὶ ἐθρήνησαν.

Καὶ ὄντως ποία δύναμις, ποία φιλοσοφικὴ παραμυθία δύναται νὰ μετριάσῃ τὴν θλῖψιν ταλαίνης μητρὸς, ἣ ἐπιφυλάσσετο ἡ μοῖρα εἰς τὰ ἔσχατα τοῦ βίου της καὶ πρὸ τοῦ χείλους τοῦ τάφου ἱσταμένη νὰ γευθῇ τοῦ πικροτάτου τούτου ποτηρίου, ὅταν τὸ λαμπρὸν φῶς τοῦ οἴκου της τὸ διαδέχεται τὸ σκότος, ὅταν ὁ θάνατος ἀποτυπώνῃ ἐπὶ τῆς καρδίας της τὴν θλῖψιν καὶ τὴν συμφορὰν, ὅταν ἀποστερῆται τῆς ἀγκάλης της φιλτάτου τέκνου, ὅπερ μετὰ τοσούτου πόνου καὶ στοργῆς ἀνέθρεψεν, ἵνα καταστήσῃ αὐτὸ καὶ τῇ οἰκογενείᾳ της ὠφέλιμον καὶ τῇ πολιτείᾳ ἄνδρα γενόμενον χρήσιμον!!!

Ποῖον βάλσαμον παρηγορίας δύναται νὰ ἐπουλώσῃ τὰς πληγὰς τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν, ὅταν κεραυνὸς καταπεσὼν πλήττῃ τὸν ἀδελφικὸν σύνδεσμον, ὁ δὲ θάνατος ἁρπάζῃ ἐκ μέσου αὐτῶν ἐκεῖνον, ὅστις ὑπῆρξε τὸ ἀντικείμενον τῆς λατρείας των, ἡ χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις αὐτῶν!!!

Ἀλλὰ καὶ τίς τῶν φίλων θέλει ποτὲ λησμονήσει σὲ Γεώργιε, ὃν τοσοῦτον ἠγάπησαν διὰ τὰς ἀρετάς σου, τὸ εἰλικρινές καὶ ἄδολον τοῦ χαρακτῆρός σου, τὸ ὑπερήφανον, τὸ πρᾷον καὶ γλυκὺ τοῦ ἤθους, καὶ ἅτινα καθίστων σε ἀγαπητὸν τοῖς πᾶσιν, ἢ τίς τῶν συναδέλφων θέλει λησμονήσει σε τὸν προσφιλῆ συνάδελφον, τὸν ἐπιμελῆ, τὸν δραστήριον, τὸν προστιθῆ τοῖς πᾶσι, τὸν εὐπειθῆ καὶ ἱκανὸν, σὲ ὅστις ἐν τῇ ἱκανότητί σου καὶ ἐπιμελείᾳ στηριζόμενος, ἤλπιζες νὰ ἀνέλθῃς καὶ εἰς αὐτὰς τὰς μεγάλας βαθμίδας τοῦ δημοσίου λειτουργοῦ, χωρὶς νὰ ἐπιδείξῃς τοῦτο διὰ τῶν αἰσχρῶν καὶ ποταπῶν μέσων, τῆς κολακείας τῆς διαφθορᾶς τῶν συνειδήσεων καὶ τῆς διαβολῆς τῶν ἄλλων, ἢ τίς τῶν λοιπῶν εἰδότων σε θέλει λησμονήσει σέ, ὅστις εἰς τὴν πρώτην φωνὴν τῆς πατρίδος, πρῶτος ἔσπευσας νὰ καταταχθῇς εἰς τὰς τοῦ στρατοῦ τάξεις, νομίζων, ὅτι ἐσήμανεν ἡ ὥρα, καθ' ἣν ἡ νέα γενεὰ προσκαλεῖτο νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολὴν τῶν πατέρων της, ἣν ἀποθανόντες ἐγκατέλιπον αὐτῇ τοῦ νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ ἡμιτελὲς ὑπ' αὐτῶν ἐγκαταλειφθὲν ἔργον, τὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ τῶν λοιπῶν ὑποδούλων ἀδελφῶν ἡμῶν.

Ἂν ἀπέρχεσαι τοῦ κόσμου τούτου εἰς τὸ ἄνθος τῶν δυναμεών σου εὑρισκόμενος, ἂν ἀπέρχεσαι τοῦ κόσμου τούτου πρὸ τοῦ καταστῆς τῇ οἰκογενείᾳ σου ὠφέλιμος καὶ τῇ πολιτείᾳ χρήσιμος, ἂν ἀπέρχεσαι τοῦ κόσμου τούτου, ἐν ᾧ τὰ πάθη ὑπερῆραν ἀγέρωχον τὴν κεφαλὴν καὶ μόνη ἡ ἰδιοτέλεια βασιλεύει, ἂν ἀπέρχεσαι τοῦ κόσμου τούτου ἐν ᾧ πᾶσα ἐντύπωσις φαίνεται μόνον προωρισμένη εἰς τὸ νὰ παριστᾷ ζοφερωτέρας τὰς διαφορὰς μεταξὺ τοῦ παρελθόντος καὶ παρόντος, ἡ πραγματικότης παρίσταται, οὕτως εἰπεῖν, ὡς τις παρῳδία τῶν ἀναμνήσεων ἑκάστη δὲ νέα φάσις τῶν πραγμάτων ὡς τις ἀποτυχοῦσα γελοιογραφία τῆς παλαιᾶς, ὦ! μάθε, ὅτι δὲν θὰ συναπέλθῃ μετὰ σοῦ καὶ ἡ μνήμη, ἀλλὰ θὰ μένῃ ἐσαεὶ προσφιλὴς μεταξὺ τῶν φίλων καὶ συναδέλφων σου, οἵτινες δὲν θὰ λησμονήσωσι ποτὲ σὲ Γεώργιε, καὶ τὰς περικοσμούσας σὲ ἀρετὰς αἵτινες ὡς στέφανος ἤδη περιβάλλουσι τὸ φέρετρόν σου.

Πλὴν δὲν δύναμαι νὰ προχωρήσω, διότι ἀναλογιζόμενος, ὅτι μετ' οὐ πολὺ ὁ τάφος θέλει καλύψει τὸ σῶμά σου, ἡ δὲ ἄσπλαχνος γῆ, ἥτις ὡς ἄλλος Κρόνος κατατρώγει τὰ τέκνα της θέλει σὲ ὑποδεχθῇ εἰς τὰς ἀπηνὰς ἀγκάλας της, αἰσθάνομαι τὰς δυνάμεις μου ἐκλιπούσας, τὴν διάνοιάν μου σκοτιζομένην, τὴν γλῶσσάν μου δεσμευομένην καὶ τὰ χείλη μου τρέμοντα καὶ ἀδυνατοῦντα νὰ προσφέρωσιν, ὅτι ἡ καρδία αἰσθάνεται.

Ἄπελθε λοιπὸν ἐκεῖ, ἔνθα τὰ ἔτη μᾶς ὠθοῦσιν ὡς οἱ ἄνεμοι τὸ πλοῖον καὶ ἔνθα βαδίζομεν ἀκαταπαύστως καὶ ἀνεπιστρεπτεῖ ὡς τὰ ὕδατα τῶν χειμάῤῥων πρὸς τὴν θάλασσαν.

Ἄπελθε εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς, ἃς τοσοῦτον προῴρως ἐπόθησες, ἵνα εὕρῃς ἐκεῖ τὴν γαλήνην καὶ τὴν εὐδαιμονίαν, ἣν ἐφαντάσθης καὶ ἐπεθύμησας.

Εἶναι ἀδύνατον μοὶ ἔλεγες, ἡ φύσις, ἥτις περὶ παντὸς προνοεῖ καὶ περὶ αὐτῶν ἔτι τῶν ἀτελεστάτων πλασμάτων της νὰ μὴ παρεσκεύασε διὰ τὸν ἄνθρωπον τὸ τελειότερον τῶν δημιουργημάτων της ζωὴν κρείττονα τῆς προσκαίρου ταύτης, ἣν ἐξαγοράζει ἀντὶ τοσούτων ἀγώνων, κινδύνων, πόνων, καὶ μόχθων. Καὶ ἀφοῦ τὴν ἰδέαν ταύτην ἠναγκάσθησαν διὰ τοῦ θανάτου ν' ἀποδεχθῶσι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου μᾶλλον φιλοσοφήσαντες, διατί νὰ μοὶ παραδεχώμεθα διὰ τῶν λόγων, ὅτι ἔρχεται στιγμὴ, καθ' ἣν παραδεχόμεθα αὐτὸ διὰ τῆς βίας; ἢ ποία εἶναι ἡ δύναμις ἐκείνη, ἥτις ἐπὶ τοσοῦτον τυφλώττει ἡμᾶς, ὥστε νὰ μὴ ἀποδεχώμεθα, ὅτι ἁπλῆ ἡ ἰδέα τοῦ θανάτου ὤφειλε ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ μᾶς ἐμπνέῃ;

Ἄπελθε τέλος πρὸς τὸν θεόν σου, συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῶν παρισταμένων, οἵτινες σκυθρωποὶ καὶ τεθλιμμένοι μιᾷ φωνῇ σοὶ προσφωνοῦσι τὸ ὕστατον.

Αἰωνία σου ἡ μνήμη.

ΠΟΙΗΣΕΙΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ Κον ΣΤΕΛΛΑΝ ΜΑΚΡΗ

(Κόμησσαν Σολωμοῦ)

Εἰς τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ της

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΜΑΚΡΗ

(Μετάφρασις ἐκ τῶν Ἰταλικῶν τοῦ Σολωμοῦ).

Ἀναίσθητο ἐκοίτετο τ' ἀγαπητό σου ἀδέλφι
κ' εἶχε τὸ πρόσωπον ἀχνὸ ἀπ' τὴ στερνὴ χλωμάδα,
καὶ σὺ μὲ δάκρυα ἀμέτρητα τὸν κόρφο του ἐφιλοῦσες
τὸν κόρφο αὐτὸ 'ποῦ 'λίγο πρὶν ἐσπάραζε γιὰ σένα.
Κ' ἐν ᾧ γαλήνη οὐράνια τὴν ὄψι του στολίζει,
τὸ εὐλογημένο πνεῦμά του 'στὸν Πλάστη του προβαίνει
σεμνά, κι' ἀκολουθοῦσανε ἡ τόσαις ἀρεταῖς του
'ποῦ 'στὴν καρδιά του ἐφώλιαζαν ὅταν αὐτὸς ἔζοῦσε.
Ἀπ' τὴν οὐράνια θέσι τους τὰ τρυφερὰ παιδιά σου
ὅλα μαζὶ ἐτρέξανε γιὰ νὰ τὸν ἀπαντήσουν
κ' ἐφώναζαν παιδίστικα νὰ δεῖξουν τὴ χαρά τους.
Αὐτὸς θερμὰ τὰ ἐδέχετο μὲ ἀνοιχταῖς ἀγκάλαις
μὰ ὅταν εἰς τὰ ῥόδινα τὰ πρόσωπά τους εἶδε
γιὰ 'σένα 'συγκινήθηκε κ' ἐβάλθηκε νὰ κλαίῃ.
Ἐν Λονδίνῳ 1 Ἰουνίου 1884.

Α. Ι. Σ.

ΓΙΑΤΙ

Μὲς τὴ καρδιὰ τοῦ Μάϊ σου Γιατὶ σκεπάζουν χιόνια
Καὶ παγουνιαῖς τ' ἐλάνθισο λειβάδι τῆς καρδιᾶς σου;
Γιατὶ νὰ φέγγουν ἄχαρα τῆς νιότης σου τὰ χρόνια
Καὶ ν' ἀντικρίζῃ χειμωνιαῖς θλιμμένη ἡ ματιά σου;
Γιατὶ νἄχῃς τὸ στέναγμα στὰ χείλη γιὰ τραγοῦδι
Κι' ἕνα κλαδὶ κυπαρισσιοῦ στὰ στήθη γιὰ λουλοῦδι;...

Ὁ τάφος εἶνε τὸ στερνὸ κρεββάτι μας, θυμήσου...
Στερνὸ μὲ δίχως ὄνειρα, βουβὸ δίχως ἐλπίδα
Καὶ θὰ σβυστῇ στὴ λησμονιὰ παράκαιρα ἡ ψυχή σου
Δίχως μιὰ τῆς ἀγάπης μου νὰ τὴν θερμάνῃ ἀχτίδα.
Ὅλα βουβὰ παντέρημα 'στὴ χώρα τοῦ θανάτου
Καὶ μὴ γυρεύσῃς τὴ χαρὰ 'στὴν ἔρμη κατοικιά του.

Ἐδῶ 'στὴν τρέλλα τῆς ζωῆς θέλω χρυσό μου ἀστέρι
Νὰ βλέπω πάντα νὰ γελᾷς νὰ χαίρεσαι σιμά μου
Νἄχω μοσκάτο τοῦ Μαγιοῦ τὸ στεναγμὸ σου ἀγέρι
Καὶ σὺ ἀγάπης ἀδελφὴ τὴν ὀρφανὴ καρδιά μου.
Μὴ θλίβεσαι λοιπὸν καὶ μὴ ματώνῃς τὴ καρδιά σου
Γιατὶ τὰ χρόνια φεύγουνε κι' ἀσπρίζουν τὰ μαλλιά σου.

Ἀθῆναι 22 Ἀπριλίου 1884.

Γ. Ι. ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ.

ΕΙΣ ΤΑ ΛΟΥΤΡΑ ΤΗΣ.

Τῇ .....

Εἰς τὰ λουτρά της, ὅπου τὴν κρύπτει
Ἀφρὸς θαλάσσης πᾶσαν αὐγὴν,
Ὅπου τὸ κῦμα τὰ στήθη τύπτει,
Ἐκείνης, θλώμενον μὲ σιγὴν,
Ἐκεῖ τις ἕλξις μὲ φέρει βίᾳ,
Λάθρα Ἐκείνης, κ' ἡ παραλία
Ὅπασα αἴφνης στόνους καὶ θρήνους
Ἐμοῦ ἀκούει καὶ οἰμωγάς·
Μακρὰν Ἐκείνης ἔσταμαι σύννους
Εἰς τὴν καρδίαν φέρων πληγάς.

—

Ῥέουσιν οὕτω τὰ δάκρυά μου
Ποιοῦντα βύθια εἰς τὴν γῆν
Κ' ὑπολανθάνοντα, ὑπὸ ψάμμου
Κάλυμμα, ῥέουσι μὲ σιγὴν·
Συναναμίγνυνται μὲ τὸ λεῖον
Πόντιον ὕδωρ τῶν παραλίων,
Κ' οἱ στεναγμοί μου γίνονται πνεῦμα
Ἀνέμου πνέοντος μὲ ὁρμὴν.
Ἐξ οὗ γεννᾶται ἐκεῖθεν ῥεῦμα
Κυμάτων ῥέον κατὰ γραμμήν.

—

Κύματ' ἀφρώδη τ' ἀφρώδη κάλλη,
Ἐκείνης, τύπτουσιν ἐλαφρῶς
Καὶ τερπνοτάτη γίνεται πάλη
— Μ' ἀφρὸν παλαίει ἄλλος ἀφρὸς —
Ἀφρὸς τὸ κῦμα, ἀφρὸς κ' Ἐκείνη
Δὲν τὸ φοβεῖται, τὰς χεῖρας τείνει
Καὶ τὸ θωπεύει, καὶ τὸ προσψαύει
Καὶ μειδιῶσα παίζει μ' αὐτό·
Τὸ πλήττει πάλιν, τὸ καταθραύει
Καὶ τὸ ἀσπάζεται ἐνταυτῷ.

—

Χαρὰ, ὦ! τότε τὴν περιβάλλει·
Γίνεται τόσῳ, τόσῳ φαιδρὰ,
Καὶ ἡ φαιδρότης εἰς τόσα κάλλη
Κάλλος προσθέττουσα ἐπιδρᾷ·
Ἀλλὰ ποῦ πλέει δὲν τὸ γνωρίζει,
Ἐγγὺς πῶς εἶμαι δὲν τὸ νομίζει·
Ἐντὸς δακρύων ἐμοῦ πῶς πλέει
Τοῦτο οὐδόλως τὸ ἐννοεῖ ....
Ὁ προσφιλής της δάκρυ' ἂν χέῃ
Ἐκείνη ὅλως ἂς τ' ἀγνοῇ.

Ἐν Παλαιῷ Φαλήρῳ 5 Σεπτεμβρίου 1882.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ι. ΣΑΒΒΑΤΩΡ.

Η ΛΟΡΕ ΛΑΪ.

(ἐκ τῶν τοῦ Heine)

Γιατ' ἔχω πόνους μέσ' τὰ στήθη,
Κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν εἰξεύρω.
Ἓν ἀρχαῖο παραμῦθι,
Μέσα στὸν νοῦ μου πάντα φέρω.

—

Φυσᾷ ἀγεράκι καὶ βραδυόνει
Κυλᾷ ὁ Ῥῆνος σιγαλά.
Τὴν ἄκρη τοῦ βουνοῦ χρυσόνει
ὁ ἥλιος ποῦ τὸ χαιρετᾷ.

—

Κεῖ πάνω κόρη ἀπ' ἀγνάντια
Κόρη περτάμορφη καθίζει.
Ἀστράπτει μέσα στὰ διαμάντια
Καὶ τὰ χρυσᾶ μαλλιὰ χτενίζει.

—

Χτενίζεται μὲ χρυσὸ χτένι
Καὶ ψάλλει ἆσμα ἁρμονικὸ,
ὁποῦ νομίζεις ὅτι βγαίνει,
Σὰν ἀπὸ στόμα ἀγγελικό.

—

Μέσ' 'στὴ βαρκοῦλά του μονάχο
Χτυπᾷ τὸν ναύτη μάγριο πόνο,
Μπροστά του δὲν θωρεῖ τὸ βράχο
καὶ τὸ βουνό κυττάζει μόνο.

—

Θαρρῶ, 'στὸ τέλος, πῶς τὸ κῦμα
Ναύτη καὶ βάρκα πῶς ρουφάει.
Τὸ ἆσμα τοῦ ἄνοιξε τὸ μνῆμα
ποῦ ἔψαλλε ἡ Λόρε λαΐ.

ἐν Λειψίᾳ *Γ. Κ. Σ.*

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ.

Ἐκεῖ ἐν μέσῳ τῶν δασῶν ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων
Ὅπου ὁ Ζέφυρος τερπνὸς καὶ μύρα ἀποπνέων
Τὸ ἆσμά του μετ' ἆσμα σου θυμήρης συνεννώνει
Ὁπότε ψάλλεις, φίλη μου, ὑπὸ τὰς πεύκας μόνη
Ψάλλε ἐν ἆσμα συμπαθὲς εἰς τὴν ἀνάμνησίν μου
Ἐκτραγωδοῦν τὴν φθίνουσαν, ἐν στόνοις ὕπαρξίν μου.

Ἐν Πειραιεῖ τῇ 19ῃ Ἰουλίου 1884.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

—

Σελ. 219 στιχ. 8 ἀντὶ ἔκθεσιν περὶ, ἀνάγνωθι ἔκθεσιν συνέγραψε περί. Στ. 44 ἀντὶ ἀπεβίωσεν ἐν Κερκύρᾳ, ἀνάγν. ἀπεβίωσεν ὁ Ῥοδόσταμος ἐν Κερκύρᾳ. Σελ. 219, στ. 45 ἀνάγν. γυναικεῖον ἀντὶ γενναῖον. Σελ. 222, στ. 1· ἀνάγνωθι παῖς τις ἀντὶ πᾶς τις. σελ. 235 στ. 45 ἀντὶ δυστυχοῦς ἀναγ. δυσηχοῦς, σελ. 235 στ. 49 ἀντὶ κάμνουσι ἀναγ. κάμνουν σελ. 235 στ. 7 ἀντὶ σκοπίαν ἀναγ. σκοπιὰν, σελ. 235 στ. 22 ἀντὶ πόσον ἦτο ἀνάξιος ἀναγ. πόσον ἦτο ἀντάξιος, σελ. 235 στ. 24 ἀντὶ Baumach ἀναγ. Baumont.